

Náhrobek Pia IX.
ve chrámě sv. Vavřince
za hradbami v Římě.

Napsal

Ph. Dr. Alojs Kolísek,
býv. kaplan »Animy« v Římě.

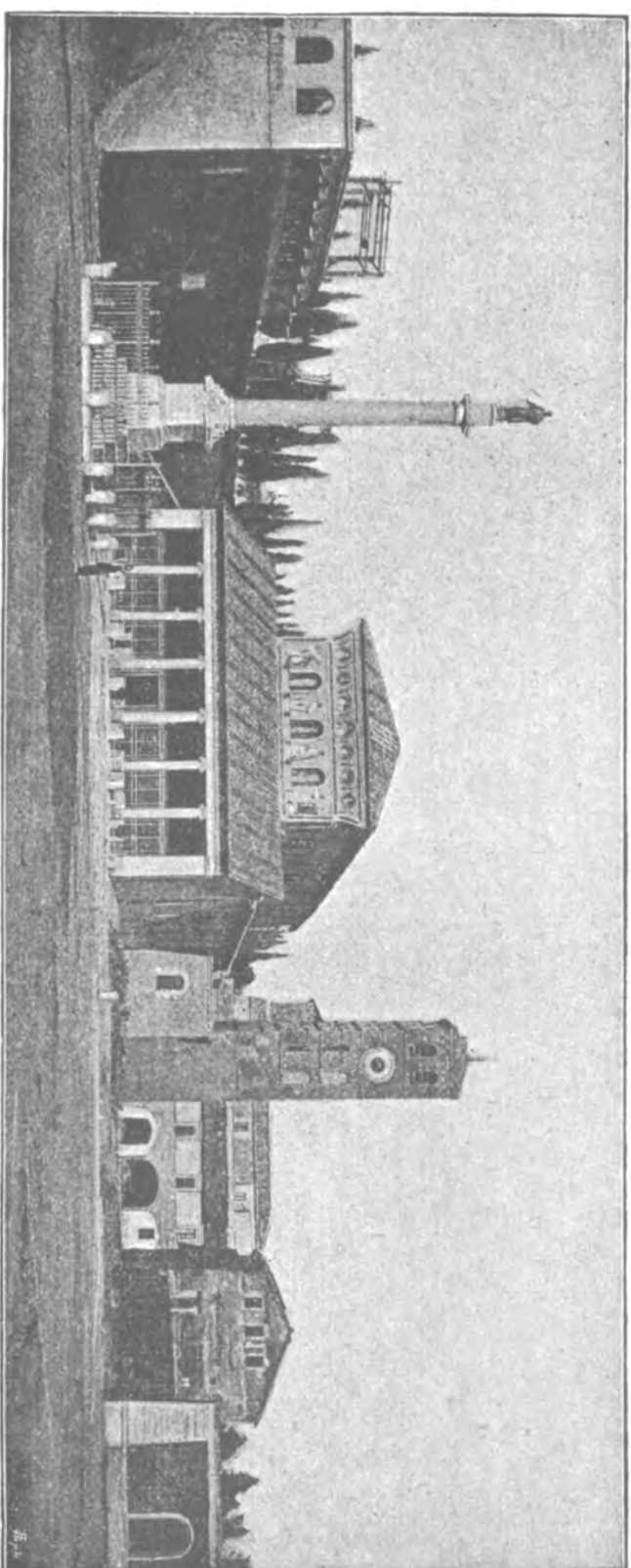
(Přátelům umění církevního a ctitelům Pia IX. věnováno.)

Čistý výtěžek věnuje se Náhrobku Pia IX. v Římě.

Cena 30 kr. = 60 haléřů

V PRAZE 1895.

Tiskem Cyrillo-Methodějské knihtiskárny V. Kotrba.
Nákladem vlastním.

Obr. č. 1. Basilika sv. Vavřince za hradbami v Římě.

Náhrobek Pia IX.
ve chrámě sv. Vavřince
za hradbami v Římě..

Napsal

Ph. Dr. Alojs Kolísek,
býv. kaplan »Animy« v Římě.

(Přátelům umění církevního a ctitelům Pia IX. věnováno.)

V PRAZE.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba. — Nákladem spisovatele.

1895.

»Svatému Otci Lvu XIII. líbí se velice každý projev úcty, jež vzdává se tak výtečnému papeži, jako byl jeho předchůdce (Pius IX.); a ti, kteří se přičiňují, aby úcta mu byla prokazována, těšiti se mohou zvláštní přízni sv. Otce.«

M. kard. Rampolla.

Minulý rok v květnu, červnu a prosinci pořádány byly v Sinigaglii (v rodišti Pia IX.), v Loretě a v Římě veliké slavnosti na památku stoleté ročnice narození papeže Pia IX.¹⁾ Zvláště krásná byla červnová slavnost Piova v Římě, konaná nade hrobem tohoto velikého papeže, totiž ve chrámě sv. Vavřince za hradbami, kdež mnoho poutníků (i z Čech a Moravy) a ctitelů papeže, jednak krutě pronásledovaného, jednak vřele milovaného, shromáždilo se u jeho velikolepého náhrobku, ježž důstojně upravití a ozdobiti snaží se posud všecken katolický svět.

Přirovnáme-li celý pomník Pia IX. k jiným náhrobkům papežův a zvláštních osobností ve chrámech římských, na př. k velkolepým náhrobkům ve vatikánské basilice sv. Petra, jeví se nám pomník Pia IX. něčím neobyčejným, úplně zvláštním — jediným toho druhu.

Jest to dílo velmi zajímavé jednak vlastní cenou uměleckou, jednak historickými a architektonickými zvláštnostmi svého okolí a též svým provedením

I.

Basilika sv. Vavřince za hradbami.

Nedaleko římské brány sv. Vavřince na silnici Tiburské, do Tivoli vedoucí, (Via Tiburtina) na místě, kde byl kdysi »Fundus Veranus«, leží starobylá basilika sv. Vavřince za hradbami, kteráž jest též »una e septem« t. j. jeden ze sedmi odpustkových chrámův.²⁾ (*Basilica di San Lorenzo fuori le mura*, extra muros, za hradbami — na rozdíl od jiných chrámů sv. Vavřince, jež jsou v Římě samém, uvnitř města a tedy vnitř hradeb, na př. S. Lorenzo in Damaso, S. Lorenzo in Lucina a j.)

Na náměstí přede chrámem pne se k nebi vysoký, majestátní mramorový sloup, na němž spočívá socha sv. Vavřince. V pravo

¹⁾ Pius IX. narodil se sice r. 1792., ale pro biskupské jubileum Lva XIII. odložena slavnost této ročnice na rok 1894.

²⁾ V Římě jest tak zv. sedm chrámův odpustkových: Sv. Petr na Vatikáně, sv. Pavel za hradbami, sv. Šebastián (u katakomb), sv. Jan v Lateráně, Chrám sv. Kříže, sv. Vavřinec za hradbami a P. Maria Větší (Santa Maria Maggiore). Ti, kdož jsouce v milosti Boží, navštíví tyto chrámy za jeden den, získají plnomocné odpustky.

i v levo od basiliky prostírá se rozsáhlý hřbitov římský, zvaný »Campo Verano«. (Odpočívají tu též dva naši krajané — Moravané).

Basilika sv. Vavřince za hradbami v nynější podobě své náleží k nejpřednějším architektonickým starobylým zajímavostem. Záležit nynější basilika sv. Vavřince vlastně ze dvou chrámů, slohem a celou úpravou svojí velice od sebe se lišících. Jest to *splynulina dvou chrámů*.

Starší, východní část dal vystavěti císař Konstantin Veliký nade hrobem sv. mučenníka Vavřince, a to ve stejné úrovni s přiléhajícími katakombami sv. Cyriaky. Chrám tento, zaujímající prostoru ne příliš velikou, měl formu basiliky a byl ozdoben uvnitř krásnými sloupy korintskými z mramoru »pavonazetto« (modrošedě pruhovaného), které byly sem vzaty asi z nějaké starobylé budovy římské (pohanské). Bylo jich deset, a postaveny byly tak, že osm z nich dělilo prostřední loď od lodí pobočných, a dva stály po stranách vchodu do apsidy.³⁾

Basilika byla dle zvyku křesťanského obrácena průčelím k *východu*.⁴⁾ Ale se strany východní byl před basilikou kopec, a proto pro pohodlí byly vchody do chrámu od západu, a to na počátku pobočných lodí. Tím však chrám nabyl na západní straně za apsidou falešného průčelí, kteréž později bylo též ozdobeno sloupovím. Právě průčelí pak zaniklo.

V tomto stavu zůstala basilika až do pontifikátu Sixta III. (432—441.). Tento papež dal ono sloupoví strhnouti a k *lichému* průčelí basiliky Konstantinovské přistavěl *novou*, prostrannou basiliku, která byla na stejné úrovni se silnicí a tedy výše nežli basilika Konstantinova. Průčelí její bylo obráceno na západ. Tak apsidy obou těchto basilik byly obráceny zády proti sobě, a do basiliky Konstantinovské nebylo ani jinak možno se dostat, leč basilikou Sixtovou.

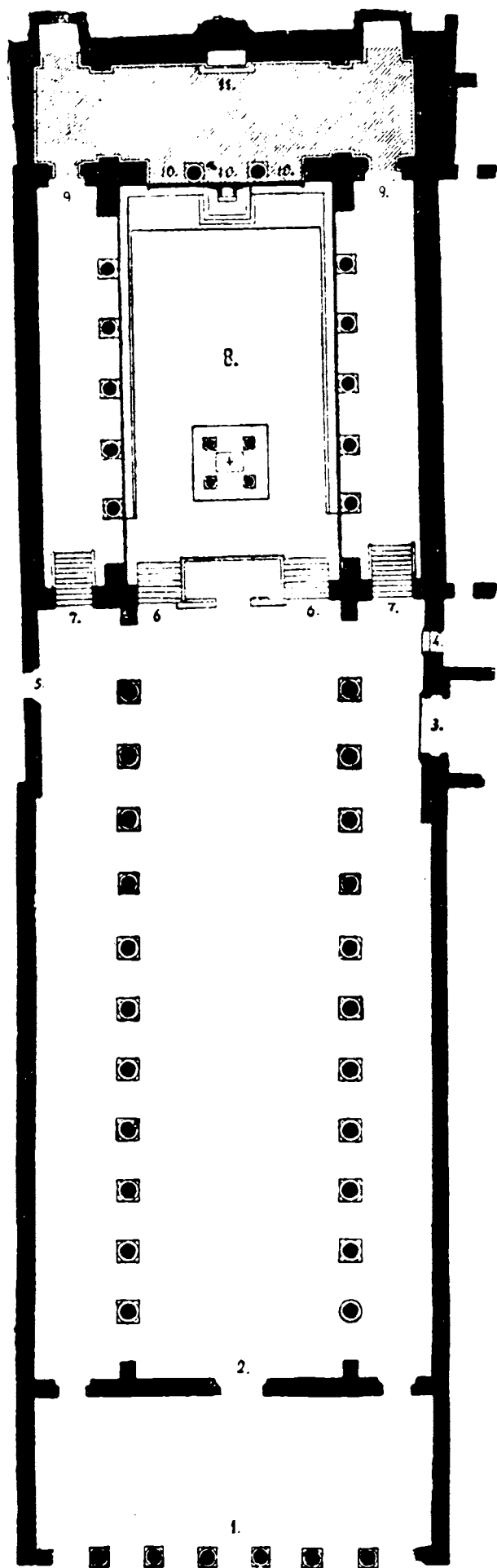
Jak z jistého starého nápisu mosaikového, v apsidě basiliky Konstantinovské nalezeného, možno vyrozuměti, papež Pelagius II. (578—590.) opravil basiliku Konstantinovu, prodlouživ apsidu (patrně směrem dovnitř chrámu) a hlavní loď (na východ). Též na průčelí provedl asi opravy. Onen kopec, jenž byl basilice na překážku a byl jí nebezpečným, dal Pelagius odkopati a průčelí basiliky Konstantinovy na východ prodloužiti.

V osmém století byla basilika Sixtova též opravena a zasvěcena Panně Marii pode jménem Basilica Sanctae Dei Genitricis (Basilika Sv. Boží Rodičky). Šestnáct sloupů dělilo ji na tři lodi — analogicky s basilikou Konstantinovou. Sloupy ty byly rozmanité podoby i rozměru rozličného; bylyť dojista vzaty ze zřícenin některých antických budov pohanských.

Na počátku XIII. století papež Honorius III. (1216—1227.) dal obě basiliky opravit, *obě jejích apsidy strhnouti* a prodlouživ o šest

³⁾ Apsida (Ἀψίδα) jest polokruhový výklenek připojený k rovnoúhelníku basiliky, kterýmž uzavírá se úzká strana basiliky naproti vchodu. V apsidě stával v popředí na rozhraní lodí oltář, v pozadí pak u stěny výklenku zasedal na vysokém stolci biskup a po jeho stranách na lavici kolem polokruhové stěny kněžstvo. Dle nynější úpravy chrámu jest to presbytář nebo chór pro kněze (chorus, ne však náš *chór* pro hudebníky a zpěváky).

⁴⁾ Připomněti dlužno, že ve starých basilikách oltář neměl takového položení, jako v našich chrámech; ve chrámech basilikových, třeba s *průčelím* na východ, kněz jest u oltáře také obrácen na východ, poněvadž jest obrácen dovnitř chrámu, dívaje se přes oltář na lid.

Obr. č. 2. Půdorys basiliky sv. Vavřince za hradbami.

sloupů hlavní stavbu Sixtovu, spojil obě basiliky v *jediný prostranný chrám*. Mimo to dal niveau basiliky Konstantinovy tak zvýšiti, že její prostřední lodi bylo použito jako presbytáře pro celý chrám. Týž papež dal shotoviti jonické kapitely u 22 sloupů basiliky a pak dal vystavěti porticus (sloupoví) či peristil (předsín) před basilikou. (Viz přílohu obr. č. 1. Věž v pravo od basiliky pochází z pozdějšího středověku.)

V té podobě, jak Honorius ji upravil, zůstala basilika tato až do pontifikátu Pia IX., jehož zásluhy o basiliku sv. Vavřince za hradbami hned vyličíme. Zatím podáme tu ještě vysvětlení k *půdorysu* nynější basiliky sv. Vavřince. (Viz obr. č. 2.)

Průčelí basiliky jest na *západ*. Č. 1. znamená zevnější předsín a peristil basiliky. Č. 2. značí hlavní vchod do basiliky samé. Č. 3. Vchod do kaple Velebné Svátosti. Č. 4. Dvěře do sakristie. Č. 5. Vchod do podzemní kaple sv. Cyriaky a do katakomb. Linie, na niž spadá číslo 6. a 7., naznačuje právě ono místo, kde spojeny byly obě basiliky staré — Konstantinova a Sixtova. Č. 6. značí schody nahoru do presbytáře (č. 8.). Č. 7. naznačuje schody dolů pod presbytář, do spodní části staré basiliky Konstantinovské. Č. 9. jsou *poboční* vchody do narthexu.⁵⁾ Č. 10. trojitý *hlavní* vchod do narthexu basil. Konstant. Č. 11. Náhrobek Pia IX.

⁵⁾ *Narthex* jest vnitřní část basiliky hned při vchodu do chrámu z průčelí. Dle obyčejné úpravy našich chrámů odpovídá mu asi místo pod kůrem — jak na př. praví Dr K. Eichler.

II.

Pius IX. a chrám sv. Vavřince »extra muros«.

Pius IX., jsa velikým ctitelem sv. mučenníka Vavřince, oblíbnul si zvláště jeho chrám za hradbami a velmi často jej navštěvoval.

Od roku 1864. do 1870. podnikl tam rozmanité práce, jež znamenitě přispěly jednak k ocenění staveb oněch starých basilik, jednak k výzdobě tohoto starobylého chrámu.

Pius IX. dal nejprve tam, kde zdálo se mu vhodno a účelno, kopati, a tím odhalen byl úplně vznik této starobylé budovy chrámové a zvláště části Konstantinovské. Zde kopal tak hluboko, až našel původní podlahu staré basiliky Konstantinovy (hluboko pod nynějším presbytářem), a tak objevily se teprve *celé* mramorové sloupy basiliky Konst., jež dříve bylo viděti sotva do polovice, poněvadž ostatek byl zanesen a zasypán hlavně z doby Honoriovy, jenž podlahu basiliky Konst. zvedal, aby byla na stejné úrovni s basilikou Sixtovou. Poněvadž takto objevená podlaha basiliky Konst. byla mnohem nižší nežli podlaha ve hlavní lodi celého chrámu (býv. basiliky Sixtovy), Pius IX. dal s obou stran položit schody vedoucí z lodí chrámových pod presbytář do dolní části basiliky Konst. a do *narthexu*.

Dále upravil tak zv. *konfessi* (hlavní oltář a pod ním hrob nebo schránu na ostatky sv. jáhnů Vavřince a Štěpána). Na spodní části konfesse také lépe umístil mramorovou desku, na níž leželo mrtvé tělo sv. Vavřince po jeho umučení. Posud znáti na ní veliké skvrny — stopy jeho svaté krve.

Ve chrámě samém dal Pius nade hlavní lodí trámy dřevěného stropu polychromovati (bohatě barvami vyzdobiti) a na pobočných stěnách hlavní lodi dal vymalovati obrazy al fresco (na omítce), jež představují hlavní výjevy ze života a umučení sv. Vavřince a Štěpána.

Zvláštní zmínky zasluhují též malby al fresco — napodobená mosaika — jež Pius IX. dal vymalovati na zevnější průčelní stěně nad peristilem basiliky, jakož i majestátní mramorový sloup s bronzovou sochou sv. Vavřince, jež Pius IX. postaviti dal na náměstí přede chrámem.

Zásluhy Pia IX. o basiliku sv. Vavřince hlásá nám stručnými, ale přece památnými a obsažnými slovy nápis, kterýž jest umístěn nad konfessí na oblouku dělícím hlavní loď od presbytáře, a který zní: »Pius IX. Pont. Max. Stephano et Laurentio martyribus Devotus, aedem hanc genuinam vetustate fatiscentem novo cultu restituit — basilicam Constantinianam in lucem revocavit anno Pont. sui XIX., rep. sal. (reparatae salutis) MDCCCLXIV.« (Pius IX., Papež, z úcty k mučenníkům Štěpánu a Vavřinci chrám tento původní, starobou sešlý, obnovil a opravil — basiliku Konstantinovskou opět objevil roku svého papežování 19., léta spásy 1864.). Nad nápisem jest obraz P. Marie.

Láska Pia IX. k basilice sv. Vavřince za hradbami byla tak velika, že si chrám ten zvolil k poslednímu svému odpočinku. Zvolil si onu část basiliky *Konstantinovy*, jež prvotně sloužila jako *narthex*, dle nynější úpravy chrámu sv. Vavřince jest to nejzadnější prostora pod presbytářem. (Na našem půdorysu prostora mezi čísly 9, 10 a 11).

Pius IX. prvotně chtěl býti pochován ve chrámě Santa Maria Maggiore, — u Jesliček Ježíškových, k nimž také velmi rád a často chodíval. Že potom změnil svůj úmysl a zvolil si k poslednímu odpočinku chrám sv. Vavřince za hradbami, toho důvod jest mimo lásku jeho k chrámu sv. Vavřince též tento: Kdyby Pius IX. byl testamentárně projevil přání pochování býti u Jesliček u P. Marie Větší — tedy uvnitř města, byla by tomu asi odporovala italská vláda, jež později zakázala pochovávat ve chrámech uvnitř města. (Proto kardinálové, ač dříve někdy pochovávaní byli ve svých titulárních chrámech, nyní bývají pohřbeni na všeobecném hřbitově římském. — Zákaz onen ovšem nevalil — když král Viktor Emanuel svatokrádežně pohřben byl ve chrámě P. Marie u Mučenníků čili v Pantheoně.)

Když však Pius IX. zvolil si pro svůj hrob chrám za městem, vedle něhož jsou též hroby všeobecného hřbitova římského, tu nemohlo se proti tomu se žádné strany pranic namítati. A mimo to Pius IX. dal tím též na jevo, že chce býti pochován mezi svým *lidem* římským, kdyžť pro lid svůj tolik pracoval a tolik trpěl.

Přání své pochování býti u sv. Vavřince za hradbami Pius IX. projevil ve své závěti, jež má datum 15. března r. 1875., a v níž Pius určil dopodrobna i místo v narthexu, kde chce býti pochován. Odstavec z poslední vůle Pia IX. sem se odnášející zní takto:

»Moje mrtvola ať jest pohřbena ve chrámě sv. Vavřince za hradbami, a to pod malým obloukem naproti tak zv. rožni, t. j. onomu kameni, na němž posud znáti krvavé skvrny mučennictví velikého Jáhna. Náklad na náhrobek nesmí převyšovati summu 400 scudů (asi 2000 fr. = 900 zl). Na zevnější straně skrovného náhrobku ať iest viděti tiaru a klíče a pak následující nápis: »Ossa et Cineres Pii IX. Summ. Pont. Vixit Ann. . . . In Pontificatu Ann. . . . Orate pro eo.« (Kosti a popel Pia IX. Papeže, žil roků . . ., papežoval roků . . . Modlete se za něho.) Za znak rodinný (šlechtický) ať slouží umrlčí hlava!«

Toto testamentární ustanovení Pia IX. bylo od tak zv. kardinálů dědiců věrně provedeno.⁶⁾ Byl zhotoven čtverhranný sarkofag, na jehož zevnější průčelní straně byl relief představující tiaru a klíče; pod tím byl onen náhrobní nápis, pak umrlčí hlava v mramoru vytesaná, a na spodku jména tří kardinálů-dědiců (Cardinales haeredes): Monaco La Valleta, Simeoni, Mertel.

III.

Přenesení těla Piova od sv. Petra ke sv. Vavřinci.

Když u sv. Vavřince bylo vše připraveno, takže tělesná schránka Pia IX. mohla tam býti přenesena, policie římská poručila, že se tak státi smí jenom za doby *noční*, aby prý — jak pravila — zamezeno bylo nebezpečí nějakých výtržností a nepořádku.

Pius IX. byl posud pochován v prozatímní hrobce sv. Petra ve Vatikáně, jež jest umístěna v levo od kaple pro chór vatikánských kanovníkův, a v níž bývá uloženo tělo každého papeže potud, pokud není hotova jeho definitivní hrobka.

⁶⁾ Pius IX. zemřel dne 7. února r. 1878. Náhrobek u sv. Vavřince, dle jeho přání provedený, byl dohotoven r. 1881.

V noci tedy ze dne 12. na 13. července r. 1881. byla rakev s tělem Pioovým z prozatímní hrobky vyňata a u pobočního vchodu basiliky vatikánské na jednoduchý vůz naložena. Bylo při tom jenom několik osob, které mocí svého úřadu při odevzdání mrtvoly Kapucínům u sv. Vavřince musily býti přítomny.

Byla právě půlnoc, když tento smutný průvod přešel náměstí Svatopetrské a ubíral se dále do města. Poněvadž několik hodin před tím roznesla se po Římě zpráva, že tělo Pia IX. má býti přeneseno ke sv. Vavřinci, přidružilo se záhy několik ctitelů Pia IX. k průvodu. A tak za smutečních modliteb ubíral se průvod ten k mostu Andělskému.

Po cestě však, kudy průvod šel, rozestavilo se několik členů *proticírkevních* spolků, kteří — ačkoli to bylo úředním tajemstvím římské policie — dověděli se i hodinu, ve kterou ono tělo Piovo mělo býti přeneseno. Tito lidé zamýšleli průvod s mrtvolou Piovou přepadnouti a tělesné pozůstatky toho papeže, kterýž Římu a světu všemu byl předmětem vroucí lásky, — chtěli insultovati, zneuctíti.

Péro zdráhá se líčiti tuto pekelnou divokost a hanebnost, proti níž úřadové a zřízení policejní nekladli zprva žádných překážek a později jenom nedostatečně zakročili.

Zůstane věru nezapomenutelnou — vždyť Řím byl toho svědkem, — jaké surovosti a násilnosti v onu hroznou noc páčány byly na nevinných, zbožných katolicích, kteří v nejlepším pořádku prokázati chtěli lasku svému milovanému papeži a otci . . .

Onino surovci — *zednáři* a jejich najatci — zamýšleli dokonce svatokrádežně a nelidsky napadnouti samu mrtvolu papežovu a rakev s tělem Pioovým hoditi s mostu Andělského do řeky Tibery. Tak aspoň u Andělského mostu pokřikovali. Prozřetelnost však nedopustila této hanebnosti. Řím byl beztoho dosti pokryt hanbou, již mu připravili nepřátelé Kristovi a Církve sv.

Když průvod za ustavičných násilností a potup přešel za Tiberu, byl od oné zpustlé chátrý proražen, v nepořádek uveden a konečně úplně rozprášen. Vůz s mrtvolou ujížděl za noci dále ke sv. Vavřinci . . . Za ním několik povozů . . .

Za nevýslovného zármutku a rozhořčení odevzdalo jenom několik k tomu určených mužů rakev s tělem Pioovým ctih. OO. Kapucínům, kteříž ji uložili do připraveného sarkofagu.

U hrobu tedy velikého *jáhna*-mučenníka uložen byl dle přání svého veliký *papež*-mučenník, jak někteří Pia IX. právem nazývají. Jak vroucně asi modlily se v okamžiku tom ony zbožné duše nade hrobem onoho velikého papeže, který byl skutečně

»Segno . . .

D' inestinguibil odio

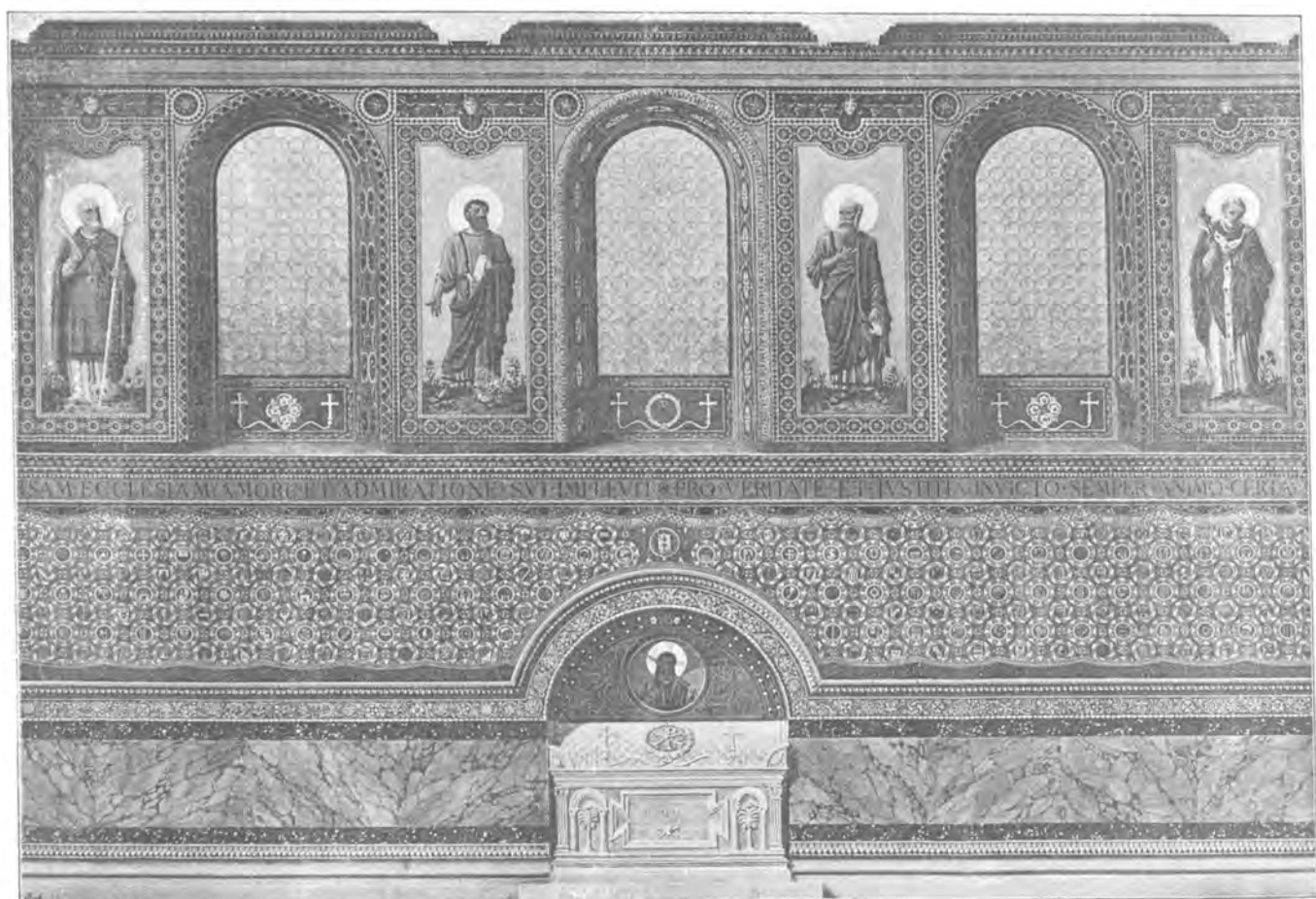
E d'indomato amor.«

— Znamením . . .

neuhasitelného záští

jako smrt silné lásky . . .

Zda tyto výjevy při přenesení těla Pia IX. neupamatuji na děsné výjevy ze staré doby — pronásledování křesťanů?! Jen že v našem případě úkol pohanské luzy ze staré doby převzali *zednáři* moderního

Obr. č. 3. Hlavní stěna narthexu se sarkofagem Pia IX.

věku, a úkol pohanských vladařův a prefektů převzala vláda »mladé«, sjednocené Italie.

Toť ukázka *humanity* zednářské, kteráž nemá úcty a šetrnosti ani k *mrtvole* papežově. Toť ukázka *svobody* v »osvobozené« a volné Italii! . . .

IV.

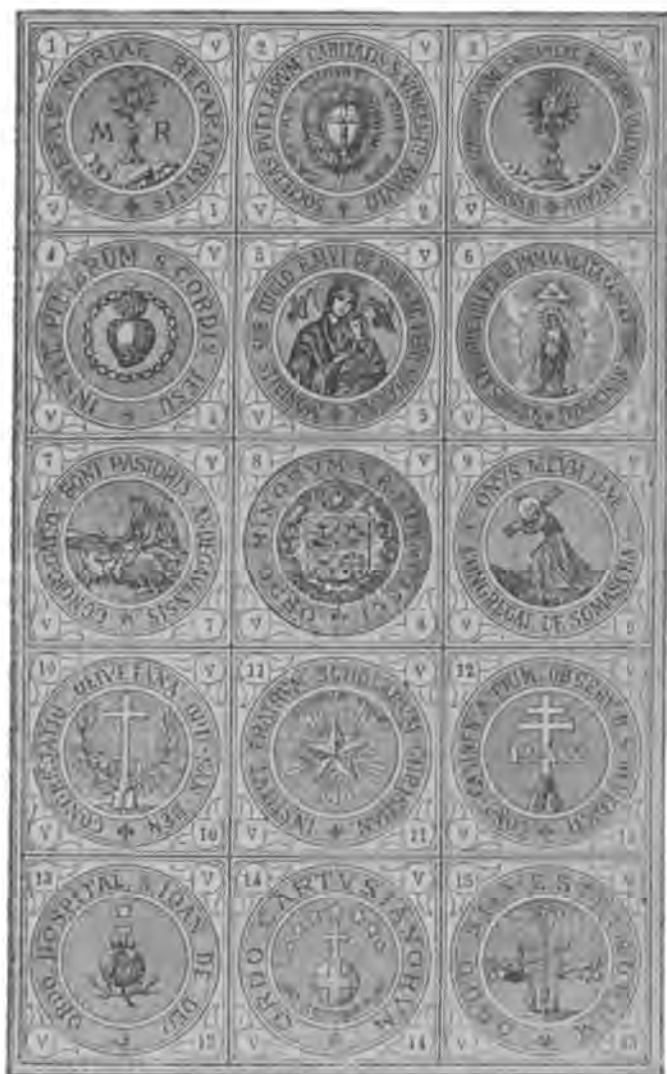
Návrhy na změnu prvotního pomníku Pia IX.

Pius IX. byl tedy v basilice sv. Vavřince za hradbami pod prostředním obloukem hlavní stěny narthexu uložen v sarkofagu, kterýž byl zároveň celým jeho náhrobkem a pomníkem — tak jednoduchým, jakož on sám si přál. Nějaký čas zůstalo tu vše tak, jak prvotně dle intencí Pia IX. zůstati mělo.

Na sklonku roku 1881. putovali italští katolíci do Říma, aby tam uctili hrob sv. Petra a projevíli oddanost i lásku svou nástupci jeho Lvu XIII. Jsouce pak pamětlivi též velikých ctností Pia IX., tohoto mučenníka dvojí revoluce italské, spěchali též do basiliky sv. Vavřince za hradbami, aby pomodlili se nade hrobem papeže tohoto a aby položili naň *věnce* na důkaz své úcty a vděčnosti.

Ačkoli mnozí již od dřívějšíka dobře znali basiliku sv. Vavřince a již dříve nemalý projevovali podiv nad památným chrámem tím, nyní zarážela je ta úprava narthexu, v jehož prostředním arcosoliu (= výklenku) pochován Pius IX. Holý a neozdobený narthex činil na všechny přichozí poutníky dojem trapný a bolestný; tím trapnější, čím krásnějšího pomníku zasloužil si Pius IX., tento neohrožený obhájce práv Církve Kristovy. Pohledem na tento skrovňoučký náhrobek v neúhledném okolí probouzel se mocněji a mocněji cit vděčnosti za tolik dobrodiní, jež Pius IX. vykonal ve prospěch Církve sv. a za onu pevnost a silnost, s jakou obhajoval svatých práv Římského papežství.

Poutníci a jiní navštěvovatelé náhrobku Piova stáli tu zarmoucení před těmi holými stěnami, před onou osamoceností a opuštěností —

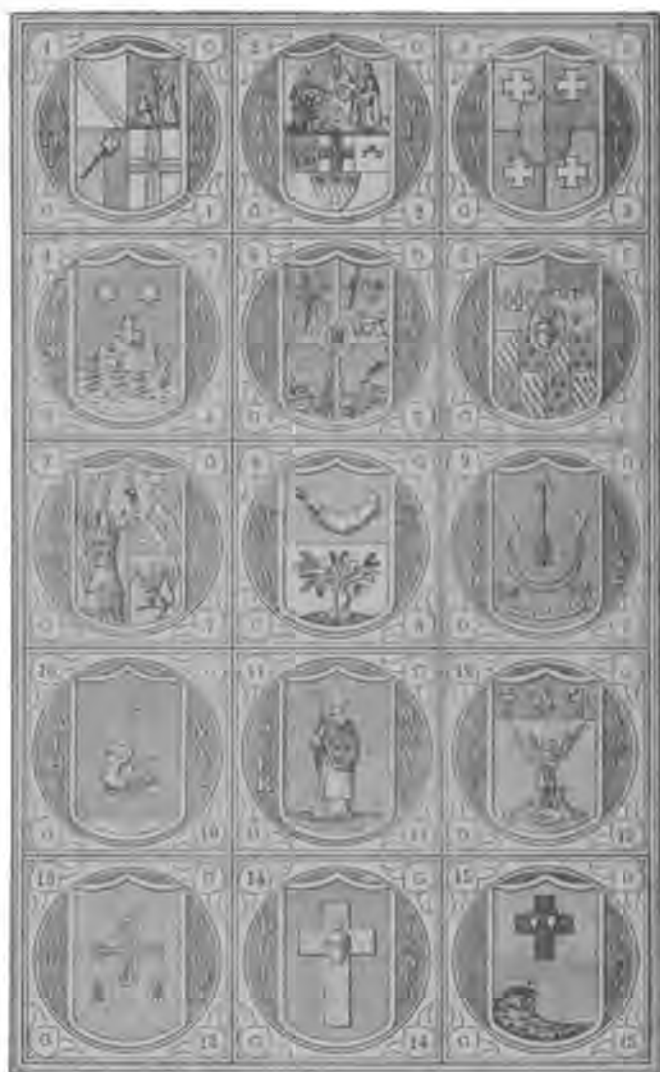
Obr. č. 4. a) Znaky u náhrobku Pia IX.

Hr. *Acquadrini* otázal se nyní papežské komise archaeologické, v jakém *slohu* měla by úprava narthexu a výzdoba náhrobku býti provedena. Komise ta odpověděla svým sekretářem De Rossim, slovutným to Římským archaeologem, že považuje sloh byzantinský za nejvhodnější.

Potom hledán byl dovedný a intelligentní architekt, jemuž by se tato významná a důležitá práce měla svěřiti. V říjnu r. 1882. Benátský inženýr a architekt Pietro Saccardo doporučil komitétu skromného a mladého (21letého) profesora a architekta Rafaela šl. Cattanea, jež chválil pro jeho genialní nadání a — upřímné smýšlení *křesťanské*.

Cattaneo obdržel tedy a přijal nabídku onu velmi rád, zvláště proto, že ustanovený pro pomník Piův sloh byzantinský pokládal za nejvhodnější a nejstkvělejší pro ornamentiku. Sloh tento jest mimo to v úplném souhlase se slohem, jenž zvolen byl i pro basiliku sv. Vavřince, když její část Konstantinovská byla zvětšována a opravována; tak prohlásil sám Cattaneo. Konečně kynula mladému umělci naděje, že obohatí vzácné umělecké památnosti Římské dílem v tak nádherném slohu, jakož jest právě sloh byzantinský, který v Metropoli katolického světa skoro ani není zastoupen.

Koncem roku 1883. Cattaneo dokončil svůj návrh, aquarelem provedený, jenž předložen byl v lednu r. 1884. Sv. Otci Lvu XIII. Sv. Otec, tento důkladný znalec a štědrý příznivec umění, projevil nejvyšší uspokojení s návrhem Cattaneovým a schválil jej i

Obr. č. 4. c) Znaky u náhrobku Pia IX.

v celku i ve všech podrobnostech, jejichž duchaplné harmonii a ušlechtilé nádheře nemohl se dosti vynadiviti. Architekta Cattanea vyznamenal za to nejprve rytířským křížem řádu Sylvestrova a později kommandérským křížem řádu Piova.

Lev XIII. zajímal se vůbec o »Dílo náhrobku Pia IX.« a přál velmi tomuto podniku. Daroval naň nemalé summy peněz a r. 1890. dal svým státním sekretářem kardinálem Rampollou napsati hraběti *Acquadrinimu* list, v němž mimo jiné se praví: »Svatému Otci líbí se velice každý projev úcty, jež vzdává se tak výtečnému papeži, jako byl jeho předchůdce (Pius IX.); a ti, kteří se přičiňují, aby úcta ta mu byla prokazována, těšiti se mohou zvláštní přízni Sv. Otce.«

Co se týká úsudku povolaných kritikův o návrhu Cattaneově, stačí poznamenati, že architekt hrabě Sacconi prohlásil návrh ten za *nejstkvělejší dílo* nynějšího umění křesťanského v Římě, jenž přece jest tak bohat na umělecká díla.

V.

Provedení návrhu Cattaneova.

Cattaneo přikročil nyní ku provedení svého schváleného i pochváleného návrhu.

Poněvadž sloh byzantinský byl již definitivně ku výzdobě zvolen, prof. Cattaneo především pomýšlel celou prostoru narthexu zbaviti všeho, co tu bylo proti pravidlům aesthetiky a co by bylo překáželo čisté výzdobě slohové. Nejprve vyzdvihl, pokud to šlo, *strop*, aby získal místa pro architrav. Proto odstranil ze stropu staré, hrubé dřevěné trámy a nahradil je elegantní plochou klenbou. Tím nabyla celá prostora též větší pravidelnosti.

Nyní počal s výzdobou stěn, nejprve stěny hlavní, v jejímž prostředním arcosoliu jest náhrobek Pia IX. Celou stěnu rozdělil nejprve na dva pásy: *vrchní* v podobě rámce, uzavírající v sobě okna a obrazy mezi okny, a *spodní*, uzavírající arcosolium s náhrobkem. Tento spodní pás — basis, spodek celé stěny, vyzdobil architektonickými okrasami a krásnými mramory (rámec z bílého mramoru, plochu z mramoru »paonazetto«, dva pruhy plochu obemykající z mramoru »Verde antico«). Vrchní pás ozdoben byl slohovými ornamenty mosaikovými, prostory pak mezi okny vyplněny byly *obrazy* (o nichž později povíme více. Viz příl. obr. č. 3.)

Nyní však naskytla se Cattaneovi neobyčejná potíž. Prostora mezi spodním a vrchním pásem hlavní stěny byla velice nepravidelná a zdála se úplně nevhodnou k nějaké slohové ornamentice. Než, i tuto obtíž překonal šťastně geniální architekt. Připadl na myšlenku provésti na této prostoře projekt výkonného komitétu pro zbudování pomníku Pia IX. Dle projektu toho, jak již pověděno, diecésím, ústavům, spolkům a osobám, které by větším obnosem přispěly na pomník ten, bylo dovoleno zvěčniti se u náhrobku Piova tím, že si tu mohly dáti zasaditi svoje *znaky*. Komitét žádal místa pro 600 znaků.

Cattaneo z delších úvah poznal, že jenom imitované či napodobené tapetování může ne-li odstraniti, aspoň zakrýti nepravidelnosti tohoto prostředního pásu, a proto rozhodl se pro ozdobu napodobených tapet (čalounů, nástěnných koberců). Hlavní jejich součástíkou byly mosaikové růžice na azurovém poli. Do růžic těch zasazovány pak byly ony *znaky* rovněž mosaikou provedené.

Myšlenka Cattaneova tak se zdařila, že tato část stěny svou barevnou pestrostí, svou rozmanitostí a zároveň krásnou harmonií dodává celému pomníku Piovu zvláštního půvabu a lesku.

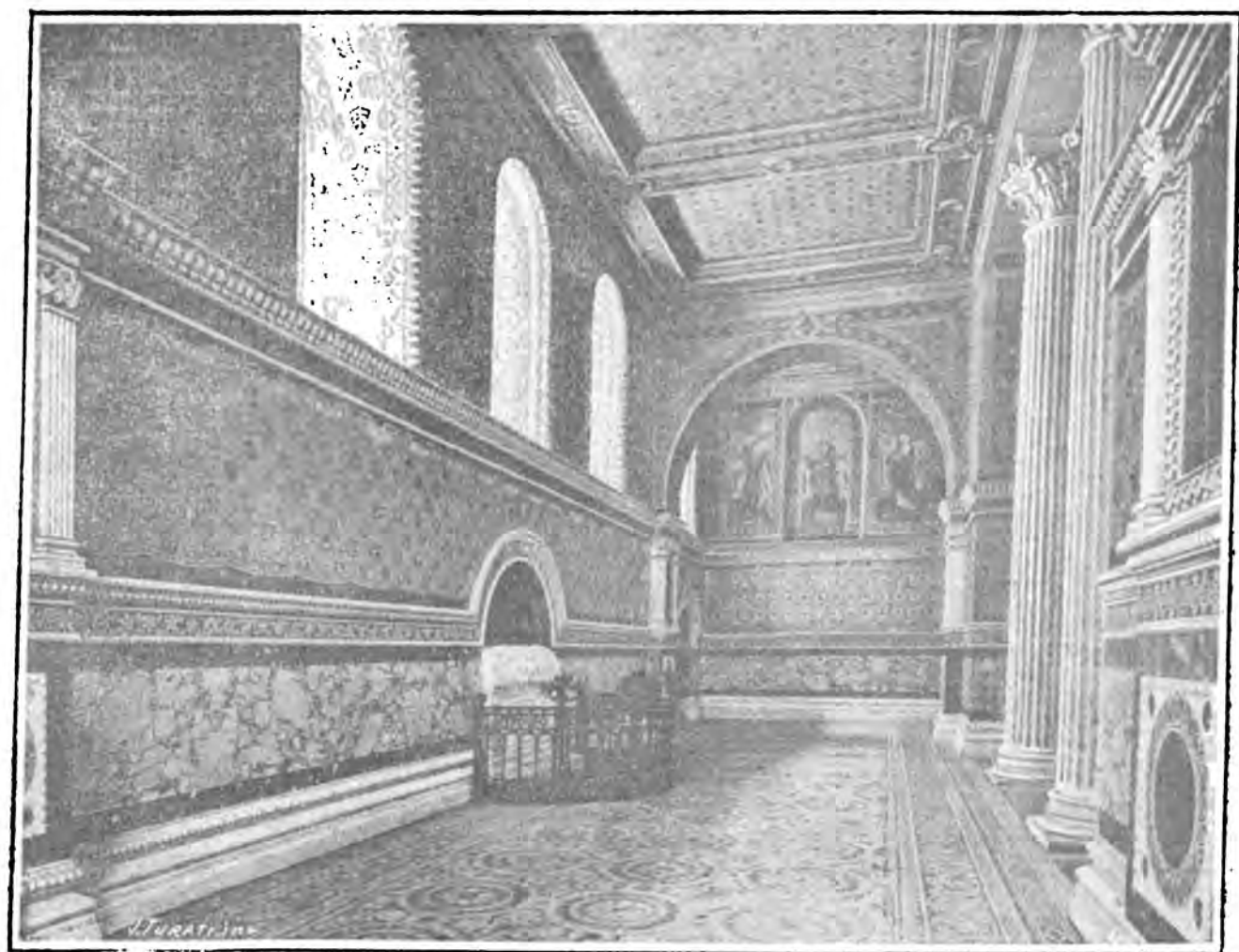
Pás tento pokračuje pak ve stejném provedení se stěny hlavní dále na stěnách vedlejších, pobočných. (Viz obr. č. 5., 6., 8. a 10.)

Nad nejvyšším ohybem arcosolia, tedy na místě prvním, jest růžice se znakem Lva XIII., biskupa Římského a papeže Církve sv.

Znakový pás jest rozdělen na několik oddělení. Kolem výklenku, v němž jest sarkofag, a v levo od něho mají oddíl »Itali« (Vlaši);

v pravo jsou »Benemerentes« t. j. ty priv. osoby, které si dobyly zvláštních zásluh o pomník Pia IX., za nimi jsou Austriaci atd. Z rakouských diecézí mají tu znaky: Praha, Brno, Lvov, Krakov, Tarnov, Vídeň, Linec, Sekava, Trident, Lesina, Lavanto, Parenzo-Pola, Stoliční Bělehrad a Spiš.

Vůbec pak zastoupeny jsou tu diecése všeho světa. Mají tu znaky diecése: Italské, Francouzské, Rakouské, Španělské, Portugalské, Pruské, Belgické, Švýcarské, Anglické, Irské, Škotské, Holandské, Polské, Řecké, Ruské, Turecké, Africké (Egypt, Madagaskar, Marocco, Orano), Americké (Kanada, Spojené Státy, Mexico, Chilè, Kolumbie, Argentina, Guatemala, Equador, Uruguay, Venezuela, Kuba a j.), Asijské (Babylonie, *Korea*, Honk-kong, Hupé, Smyrna a j.), Australské (Maitland, Nová Kaledonie, Sandhurst a j.).

Obr. č. 5. Hlavní a pravá stěna narthexu.

Z našich vlastí Českomoravských mají tu znaky, jak již řečeno, diecése Pražská a Brněnská.

Nejvíce jest těmito znaky zastoupena Italie, a to jak diecésemi (počtem 130, mezi nimi mnohé velmi chudobné), tak ústavy a spolky, jakož i priv. osobami — a tudíž Italie přispěla nejvíce na pomník Pia IX.

Z Čech a Moravy nemá tam znaku žádný spolek, žádný ústav a žádná priv. osoba (na př. šlechtici). Snad najdou se též u nás obětiví příznivci podniku tak ušlechtilého a památného.

Lépe nežli Čechy a Morava jsou zastoupeni Poláci. Kromě diecése Polské má tu znaky několik šlechticů Polských, na př. hrabě Kwilaz-Kwilecki, hr. Raczinski, knížecí manželé Konstantin a Ludvíka Radzivilové, hr. Przewdziecki a j. Též zemřelý básník polský Sig. *Kra-siński* má zde znak, jež dala zasaditi komtesa Adam Potocka na uctění památky velikého polského básníka.

Nad jmenovanými napodobenými tapetami se znaky jest vrchní pás hlavní stěny, jenž, jak již řečeno, uzavírá okna stěny té a jest vyzdoben byzantinskou ornamentikou a zvláště krásnými obrazy mosaikovými. (Viz příl. obr. č. 3.)

V úplném souhlase se stěnou hlavní upraveny a vyzdobeny jsou obě stěny pobočné. (Viz obr. 8. a 10.)

Naproti sarkofagu Piovu jest pět vchodů do narthexu, z nichž tři jsou hlavní. Prostřední (zrovna naproti sarkofagu) má po bocích dva mohutné a krásné sloupy z bílého mramoru, canellované (brázděné) s korintskými hlavicemi. Sloupy ty jsou staré — pocházejí ze starobylé basiliky Konstantinovy.

Nad architravy hlavních vchodů jsou tři velkolepé obrazy.

Pokud se týká *stropu* narthexu, Cattaneo pocítoval nedostatek nějakého zvláště krásného a uměleckého vzoru ornamentiky plochých stropů z doby IV.—XI. století. Přece však podařilo se mu provésti zde přiměřené ploché ornamenty dle vzorů, které našel na klenbách některých byzantinských staveb. Zvolil si dekorativní tapetování, poněvadž i byzantinské památky tutéž formu výzdoby vykazují všude tam, kde nemají ozdob figurálních. Strop rozdělen jest na tři velká pole, z nichž prostřední jest na dvě menších polí rozpuřeno dvěma architravy, odpovídajícími dvěma korintským sloupům po boku prostředního vchodu hlavního. (Viz obr. č. 5. a 6.)

Podlaha narthexu jest vykládána prací mosaikovou — ovšem jiného druhu, nežli jest na stěnách — a to ve slohovém souhlase se stěnami, stropem a celou úpravou narthexu. (Viz obr. č. 5. a 6.)

* * *

Narthex celý byl tedy ve slohu byzantinském opraven a ozdoben.

Ale byla tu opět chyba. Náhrobek (sarkofag) Pia IX. r. 1881. postavený slohem svým nikterak se nesrovnával se slohem byzantinským celého narthexu.

A proto, ne snad, aby se svévolně opravovalo Piovo testamenní ustanovení o jednoduchosti a skrovnosti náhrobku, nýbrž proto, že toho vyžadovala harmonie celku, kardinálové dědici odhodlali se na návrh Cattaneův pořídití náhrobek *jiný*; ale obnosu 400 scudů, v závěti Pia IX. určeného, nikterak nepřekročili.

Dle návrhu Cattaneova byl zhotoven nový náhrobek ve formě proslavených *ravennských* sarkofagů z V. a VI. století, jenž takto hodil se slohem svým k úpravě celého narthexu. Rozumí se, že i při tomto náhrobku bylo dbáno přání Pia IX. co do nápisu i co do odznakův. Do tohoto sarkofagu vloženy pak byly definitivně ostatky Pia IX.

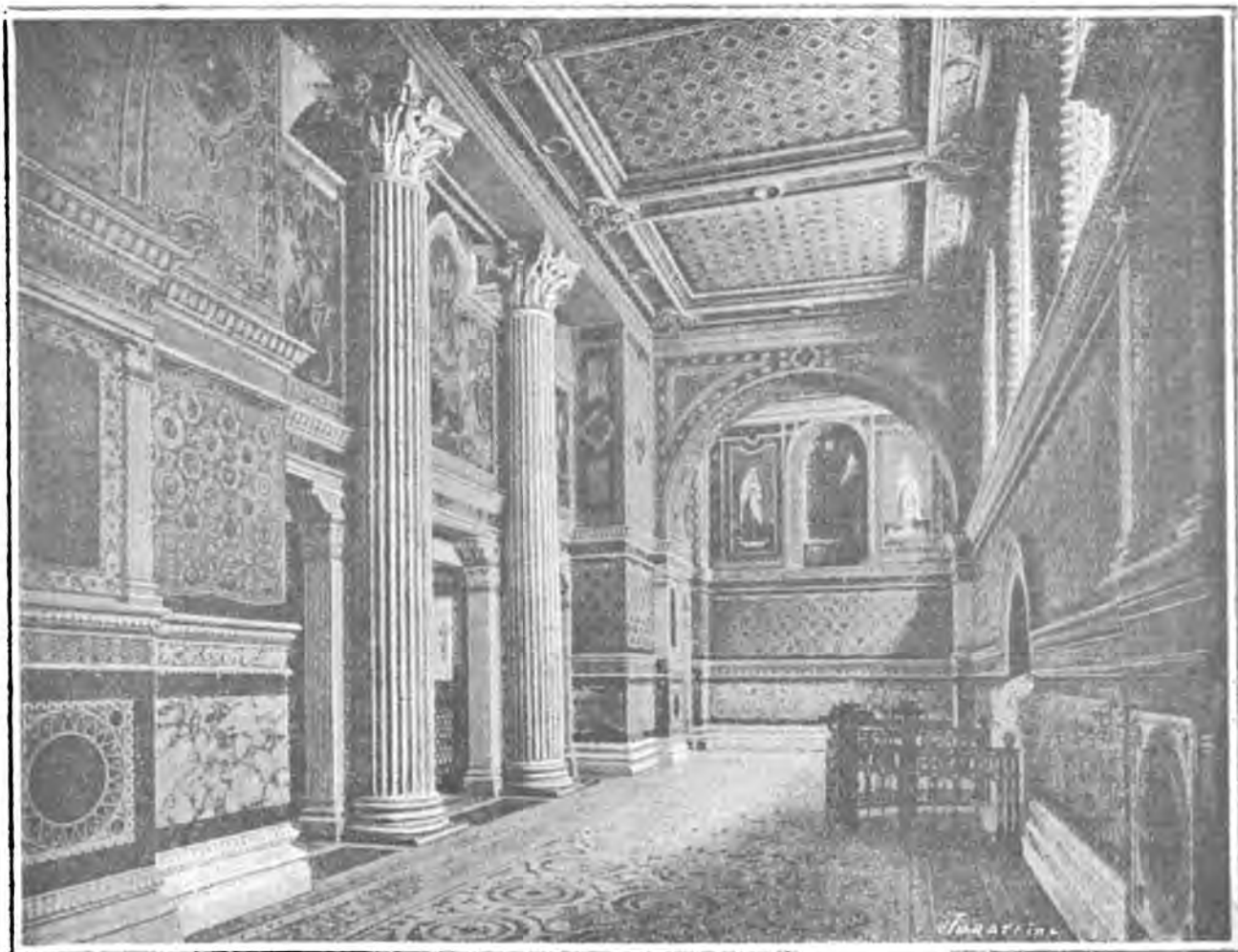
Nad sarkofagem na stěně výklenku či arcosolia jest obraz Dobrého Pastýře s nápisem:

»Tu nos pasce — nos tuere.
 Tu nos bona fac videre
 in terra viventium.«

(Ty nás pasíš, Ty nás chraniš, Ty dejž nám viděti dobra v zemi živoucích.)

Dle prvotní úpravy byl tento obraz Dobrého Pastýře napodobeninou malby z katakomb, nyní jest to práce mosaiková. — Zábradlí před náhrobkem věnoval Lev XIII. s nápisem: »Hypogeo tutando« (k ochraně náhrobku) Leo XIII. Pont. Max. (Viz příl. obr. č. 7.)

Onen starý (první) sarkofag nebyl zničen; jest nyní na památku umístěn též ve chrámu sv. Vavřince na empoře v pravo nad presby-

Obr. č. 6. Stěna se vchody a levá stěna narthexu.

tářem naproti tak zv. matronaeu (t. j. místu nad presbytářem, kdež dlely při službách Božích křesťanské matrony). Na stěnách kolem sarkofagu jsou rozvěšeny věnce a jiné památky, jednak zachované od pohřbu Pia IX., jednak později sem darované při rozmanitých příležitostech od různých dárců.

Pokud jsme nápisy viděli, jsou tam mimo jiné též věnce s věnováním: »Pio IX. grata Moravia« (Piu IX. vděčná Morava). »Pio IX. Helvetia Catholica« (Piu IX. Švýcarsko katolické).

Zvláště krásné jsou tu dva zlato-stříbrné věnce s nápisy: »A Pio IX. la sua Roma« (Piu IX. jeho Řím), a »Italia al Martire invito« (Italie mučeníku nezdolnému).

Na mnohých památkách těchto jsou též obrazy nebo slova odnášející se k učení Církve sv. o Neposkvrněném Početí Bl. Panny

Marie; jsouť věnovány papeži, který prohlásil článek víry o Ne-poskvrněném Početí Panny Marie. — Velmi mnoho věncův a jiných památek náhrobních bylo sem položeno též loni o slavnosti stoleté ročnice narození Pia IX.

VI.

Obrazy u náhrobku Pia IX.

Jednou ze hlavních ozdob celého pomníku Piova jsou *obrazy* na všech čtyřech stěnách narthexu, o nichž jsme se již zběžně zmínili; nyní pak hromadně více o nich povíme.

Obrazů těch jest čtrnáct; některé již jsou, některé teprve budou provedeny nejjemnější mosaikou, přesně dle kartonů profesora Ludvíka Seitze. Umělec tento, původu německého, žije v Římě a jest jedním z nejlepších malířů nynější doby, zvláště v oboru malby církevní. Od něho jsou krásné malby ve Vatikánském Museu — na stropě tak zv. oddělení kandelábrů — mezi nimi Triumf filosofie sv. Tomáše, ve dvou obrazech (al fresco). Od něho jsou malby v kostele »Animy« v Římě, z nichž mnohé zvláště pro nás Čechy jsou významné. Jest to předně poprsí blah. *Anežky České* (dcery Přemysla Otakara I.) na jednom klenutém poli stropu nade hlavní lodí. Malba ta (al fresco) znázorňuje naši světici, jak svléká drahocenný háv královský, s pod něhož se jeví — prosté roucho řeholní. Poprsí to bylo fotografováno od pražského fotografa Eckerta a byvši doplněno pod dozorem Seitzovým od tyrolského Františkána P. Caja v postavu celou s *Prahou* v pozadí, vytištěno bylo v malých kopiích r. 1874. u Huttlera v Mnichově.

Z dalších prací Seitzových pro chrám *Animy* jest hlavní obraz oltářní pro tak zv. kapli *českomoravskou*. Obraz jest posud v nákrese a představuje dva ochrance vlasti českomoravské — oba strážce tajemství zpovědního: Sv. Jana z Nepomuku se svatozáří a pěti hvězdami a s prstem na ústech, a bl. Jana Sarkandra s paprskovou září blahoslavence s breviářem v ruce. Obraz bude proveden na dřevě, a splatila naň hraběcí rodina Buquoy z Prahy 1500 zl. Nad tímto hlavním obrazem ve vrchním výklenku kaple vypočteny jsou al fresco úchvatným způsobem tři hlavní okamžiky ze života sv. Jana Nep., totiž zpověď královny, setkání jeho s králem Václavem a svržení do Vltavy. A ještě výše znázorněno jest oslavení obou světců, kteréž Panně Marii a Spasiteli představují klečící papežové, Benedikt XIII., jenž za svatého prohlásil Jana Nep., a *Pius IX.*, kterýž Jana Sarkandra prohlásil blahoslaveným. Stranou oltáře níže v pobočných výklencích bude ještě provedeno po jednom menším obraze »in chiaro-scuro« (bledětmavo, jako napodobený basrelief) na oslavu bl. Jana Sarkandra: zpověď Lobkovice (tento klečí před Janem, máje meč odložený stranou na zemi) a naproti Jan Sark. v žaláři, modlící se breviář a obracející listy jeho jazykem (ježto ostatními údy nemůže hýbati), uvězněný se mnichy Kartusianskými, kteří obdivujíce se, rádi by mu obraceli listy, kdyby nebyli sami těžkými řetězy spoutáni a ku zdi přikováni.

Tolik o obrazech Seitzových ve chrámě »Animy« v Římě.

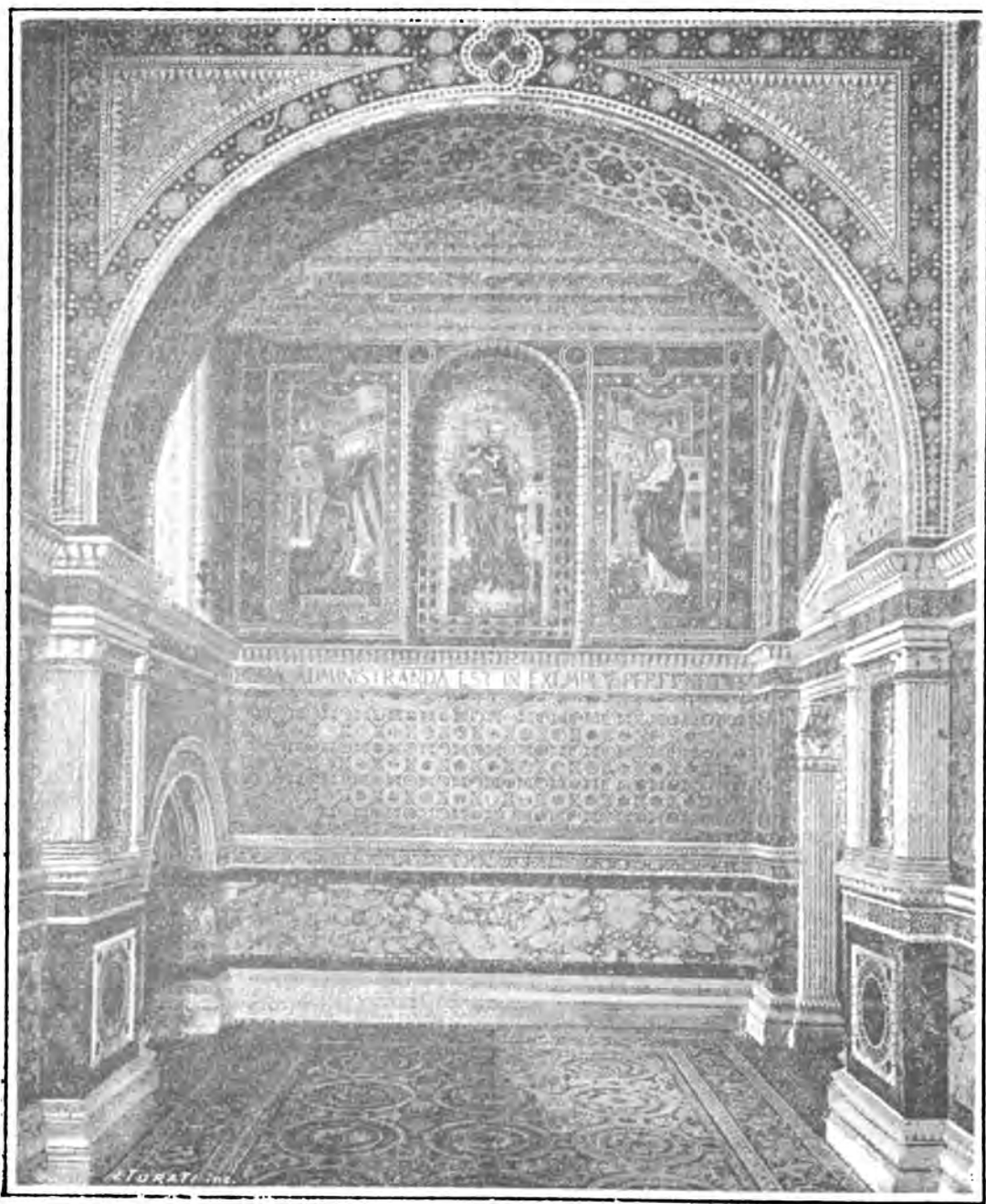
Od prof. Seitze jsou též překrásné malby v proslavené basilice Mariánské v *Loretě* nad presbytářem. Též tyto malby jsme viděli —

Obr. č. 7. Sarkofag Pia IX.

a byli jsme v pravdě uneseni něhou a ušlechtilostí v invenci a jemností a virtuositou v provedení maleb (al fresco) představující pochvalné názvy a symboly P. Marie. Jest zde kus moderního Frà Angelica, Perugina a Raffaela v jedné osobnosti umělecké.

Malba obrazů pro mosaiky pomníku Pia IX. byla tedy svěřena umělci prvního řádu. Volba tato byla také z té příčiny nejlepší, že nikdo snad nevyzná se v onom zušlechtěném slohu byzantinském, jež architekt náhrobku Cattaneo snažil se ve všem důsledně provésti, — jako právě prof. Seitz. Obrazy ty jsou:

Obr. č. 8. Pravá stěna narthexu.

1. Na prostřední (hlavní) stěně narthexu po obou stranách prostředního okna jsou knížata apoštolská sv. Petr a Pavel, s oním výrazem vážnosti a dobroty, jakýž jeví se na starých mosaikách Římských basilik. Prof. Seitz dovedl však zdařile oživit strnulý poněkud výraz jmenovaných vzorů starobylých. Sv. Pavel má v ruce nápis svých vlastních slov: »Mihi vivere Christus est« (Mně životem jest — Kristus).

Mezi ostatními okny hlavní stěny jest na levo sv. *Vavřinec*, na pravo sv. *Štěpán*, jejichž těla jsou pochována pod hlavním oltářem (pod konfessí) naší basiliky sv. Vavřince. (Na našem vyobrazení č. 3. jest vypodobněna hlavní stěna dle prvnějšího návrhu s obrazem sv. Alfonsa Lig. místo sv. Štěpána a sv. Františka Sal. místo sv. Vavřince).

II. Na *pravé stěně* narthexu jsou tři obrazy, jejichž jednotnou myšlénkou jest: *Nebeská ochrana Církve a papežství, ve vztahu k dějinám Pia IX.* (Viz obr. č. 8.)

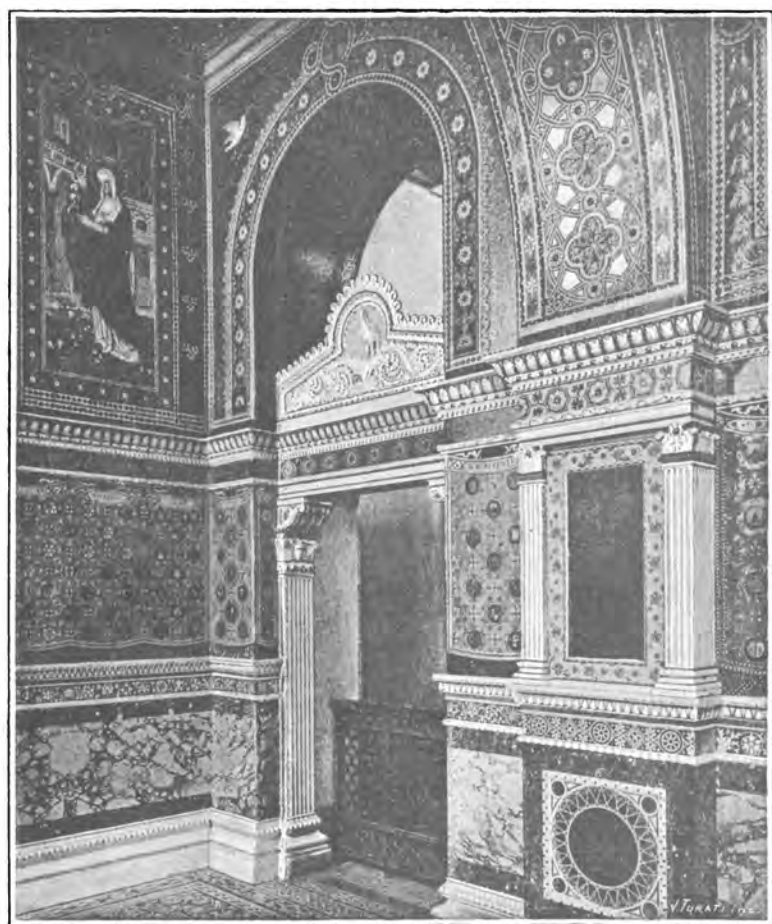
Uprostřed této stěny jest obraz sv. *Josefa*, jež Pius IX. prohlásil za ochrance *celé* Církve. Postava sv. Josefa jest tu podána v nadživotní velikosti. Na pravici drží Ježíška, kterýž ručenkou požehnání udílí, v levici má prut mandlového květu, odznak to své důstojnosti jako snoubence a ochrance Neporušené Panny. Po boku jeho ze země vyrůstají tři lilie — odznak to panenské čistoty všech tří členů Svaté Rodiny, jejíž hlavou byl sv. Josef. Výraz sv. Josefa jest vážný a důstojný, jakož jej představují starobylé obrazy mosaikové v absidách basilikových v Římě a v Ravenně. Tento obraz i ozdoby kolem něho provedeny byly nákladem komitétu *Modenského* pod heslem: »Budiž obraz ten památníkem, jež u příležitosti první stoleté ročnice narození Pia IX. ctitelé sv. Josefa postaví svému *Ochraanci* a velikému Papeži, jeho zvelebiteli.«

Na *levo* od sv. Josefa jest sv. *František z Assisi*, ve hrubých šatech svého řádu. Pius IX. byl ctitelem tohoto velikého světce a byl též ve třetím řádě sv. Františka. Serafinský světec jest tu znázorněn dle vidění papeže Innocence III. (1198.—1216.), kterak totiž podepírá bořící se, porouchanou basiliku Lateránskou, symbol to Církve, kacířstvím a válkami tehdy hrozně zbědované. Tento světec podivuhodný, srdce ohnivého, stojí tu mezi červenými růžemi, (narážka na jeho zázračné růže v Porciunkuli u Assisi) a rukama, ba celým tělem svým pozvedá klesající budovu basiliky Lateránské, basiliky to, jež má v dějinách církevních proslavený titul: »Omnium Urbis et Orbis ecclesiarum Mater et Caput« (Všech chrámů ve Městě a na celém světě Matka a Hlava), a jež tehdy repraesentovala Církev, jako nyní Vatikánská basilika sv. Petra.

Tvář světce na našem obraze jest plná důvěry v pomoc Boží, kteráž jedině ochráníti může Církev Kristovy. Sv. Františkem, podepírajícím basiliku Lateránskou, symbol Církve, jest znázorněna symbolicky také podpora, jaké se Církvě a papežství, jako dříve, tak zvláště od dob sv. Františka dostává zdárným působením *řádů řeholních* v bohoslužbě, v potírání bludů, v rozšiřování víry katolické, v pěstování vědy posvátné, v příkladech života křesťanského, heroického.

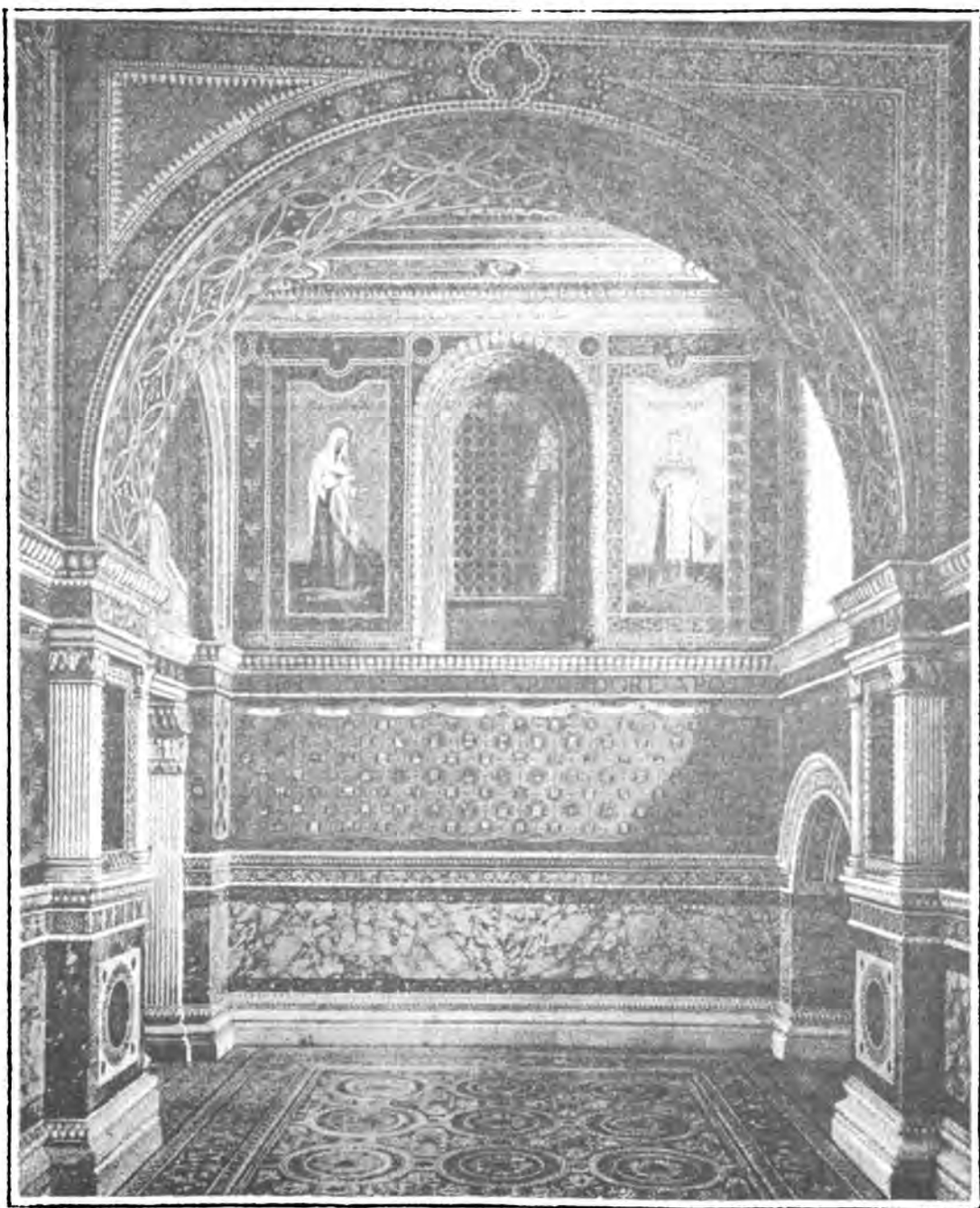
Postava sv. Františka jest provedena hlavně dle vzoru slavného *Giotta*, od něhož jsou proslavené malby v basilice sv. Františka v Assisi, zvláště ve vrchním chrámě. (Bylo nám dopřáno obdivovati se velikému umění Giottovu na samých posvátných místech těch). Ačkoli tedy pro postavu sv. Františka nebylo užito vzoru starých obrazů *mosaikových*, přece zásluhou Seitzovou mosaika naše jest provedena s uměleckou dokonalostí a v duchu čistého umění křesťanského.

Budova basiliky Lateránské na našem obraze, v jejímž peristilu jest též jeden sloup *porfyrováný* sice, ale nalomený — obraz zeslabené tehdy síly Církve, provedena jest věrně dle obrazu ze XII. století. Celý tento významný a krásný obraz dal zbudovati Řád františkánský.

Obr. č. 9. Právý kout narthexu: nejkrajnější pravý vchod a část pravé stěny.

Na *pravo* od sv. Josefa jest mosaikový obraz sv. *Kateřiny Sienské*, oné svaté panny, kteráž Bohem samým vyvolena byla papeže přiměti, by opustili *Avignon*, čímž stolec apoštolský Římu téměř znovu byl získán. K této světici Pius IX. choval zvláštní úctu a jí připisoval svůj šťastný návrat z vyhnanství Gaëtského po revoluci r. 1848., jakož i zachránění Říma od hrozného vpádu r. 1857. Při této poslední příležitosti Pius IX. na prosby senátu Římského prohlásil sv. Kateřinu za spoluochrankyni Říma.

Obr. č. 10. Levá stěna narthexu.

Když její ostatky ve chrámě P. Marie nad Minervou (S. Maria sopra Minerva) přeneseny byly z kaple sv. Růžence na hlavní oltář, Pius IX. konsekroval tento oltář, k němuž pak každoročně přicházel uctít svaté panny.

Na naší mosaice sv. Kateřina jest vyobrazena jako Dominikánka XIV. století v bílé tunice, s bílým závojem a černým pláštěm; stojíc

mezi bílými růžemi (odznak panenství), drží v rukou tiaru či triregnum, a to na polštáři a zahaleno závojem, čímž asi naznačeno, že jakožto žena nesmí se tiary dotýkati rukama holýma.

Úprava situace a držení těla naší světice jest takové, jakoby sv. Kateřina s tiarou spěchala ku chrámu Vatikánskému. Tím zajisté naznačena jednak zásluha sv. Kateřiny o to, že papeži vrátili se z Avignonu opět do Římského Vatikánu, jednak nebeská ochrana, kterouž sv. Kateřina věnuje jak Církvi vůbec, tak zvláště Římu. (Viz obr. č. 8. a příl. obr. č. 9.)

Tím způsobem tedy i na tomto třetím obraze šťastně provedena jest ona společná myšlenka této trojice obrazům na pravé stěně narthexu, totiž »nebeská ochrana Církve a papežství,« ve vztahu k dějinám Pia IX.

III. Na *levé stěně* narthexu po obou stranách jediného okna jsou dva obrazy. (Viz obr. č. 10.) Na *levo* jest obraz sv. Cyriaky, Římské matrony a mučenice, již náležel pozemek vedle basiliky sv. Vavřince, a od níž mají jméno přiléhající katakomby. Část těchto katakomb navštěvuje se z levé kaple chrámu sv. Vavřince (na našem půdorysu č. 5.)

Na *pravo* vedle okna levé stěny jest obraz sv. *Anežky*, mladinké a nevinné světice římské, k níž Pius IX. choval neobyčejnou úctu zvláště od oné podivuhodné události, jež přihodila se druhý rok po prohlášení dogmatu o Neposkvrněném Početí P. Marie, totiž r. 1855., dne 12. dubna.

Toho dne zavítal do chrámu sv. Anežky za hradbami (na Via Nomentana) Pius IX. s několika kardinály, biskupy a mnohými hodnostáři duchovními i světskými, a potom s celým průvodem svým navštívil také přilehající klášter řeholních kanovníků sv. Augustina.⁷⁾ Vznesení hosté byli uvedeni do jednoho velikého klášterního sálu, a tu sv. Otcí Piu IX. představeni byli chovancové *Propagandy*, t. j. Římského ústavu, který řídí misie katolické a stará se o rozšiřování víry Kristovy mezi národy pohanskými. Pius IX., jak byl vždy laskavý a vlídný, dovolil těmto nastávajícím misionářům, aby mu jeden po druhém políbili ruku. A právě v tom okamžiku, když tito mladí kněží a bohoslovci přistupovali ke sv. Otcí ruky mu políbit, najednou zapraštěla podlaha v sále, a Pius IX. a skoro všichni přítomní probořili se do místností spodních — do sklepa. A hle, mimo leknutí a strach nikdo z těch probořených neutrpěl úrazu, žádný z nich nebyl poraněn, až na nějaké malé odřeniny. Byli zde přítomní tehdy i arcibiskup *Pražský*, kardinál Schwarzenberg a arcibiskup Vídeňský Rauscher. Kardinál Schwarzenberg zachytil se jednoho trámu a nespádl, arcibiskup Rauscher se propadl, ale nic se mu nestalo.

Toto skutečně zázračné zachránění Pius IX. přičítal ochraně Panny Marie a sv. *Anežky*. Na památku toho Pius IX. až do r. 1870. (kdy mu byl vzat Řím), chodíval vždy 12. dubna do chrámu sv. Anežky za hradbami poděkovat se za onu ochranu.

⁷⁾ V tomto klášteře konal později svůj noviciát mladý řeholní kanovník sv. Augustina *Pius Maria Mortara*, onen tajně pokřtěný *židovský* chlapec z Bologně, ježž *Pius IX.* z rodiny židovské vzal a dal vychovati po křesťansku, když vlastní jeho rodina vychování křesťanské mu odepřela, Mortara byl loni na podzim také v Praze. Životopis jeho (autobiografie) vydána byla česky loni v *Brně* u J. Barviče nákladem spisovatele Dra. Alojsa *Kolíska*.

Obr. č. 11. Obraz mosaikový Neposkvrněného Početí Panny Marie naproti náhrobku Pia IX.

Poněvadž tedy sv. Anežka Pia IX. tak ochraňovala, a Pius k ní choval za to vroucí úctu, na památku toho byl zbudován u jeho náhrobku obraz sv. Anežky, o němž právě mluvíme. Za vzor k němu užito bylo mosaikového obrazu sv. Anežky v apsidě basiliky sv. Anežky za hradbami. K nákladu na mosaiku tuto přispěla »Jednota Dcer Panny Marie,« jež má sídlo v basilice sv. Anežky.

IV. Na *čtvrté stěně* narthexu (naproti náhrobku, viz obr. č. 6.) po obou stranách prostředních vchodů do narthexu jest na vrchu po jednom medaillonu, v nichž jsou obrazy sv. *Alfonsa z Liguori* a sv. *Františka Salesského*. Oba tyto světce Pius IX. prohlásil za *Učitele církevní*. Sv. Františka Sal. mimo to Pius IX. prohlásil r. 1877. (21. listop.) za nebeského ochrance *katolických spisovatelův a žurnalistův*.

Z toho důvodu vyšla od katolických novinářův a spisovatelův italských myšlenka, aby katoličtí žurnalisté a spisovatelé u příležitosti první stoleté ročnice narození Pia IX. svým nákladem zbudovali u náhrobku tohoto papeže obraz svého nebeského ochrance sv. Františka Salesského.

V červnu r. 1891. redakce katolického listu »*L'Unità Cattolica*« v Turině rozeslala katolickým žurnalistům a spisovatelům svolání, v němž mimo jiné se praví:

»Nezdá se Vám, abychom i my novináři a spisovatelé katoličtí při této příležitosti (při centenariu Pia IX.) věnovali Piu IX. náš zvláštní pomník, kterýž by byl celý náš? A nezdá se Vám zároveň, že pomníkem tím mohl by býti obraz sv. Františka Sal. v oné nádherné kapli (v narthexu), jež chová ostatky Pia IX.? To bylo by znamením vděčnosti a stálou vzpomínkou, že Pius dal nám našeho nebeského protektora či ochrance. Podnik ten nebyl by spojen s velikými obtížemi; stačilo by, kdyby každá redakce neb spisovatelé od každého časopisu nebo novin zaslali 10 lir (= asi 4 zl. 50 kr.) výkonnému komitétu do Bologně, jenž by svojí osvědčenou činností postaral se o umělecké provedení našeho návrhu. Domníváme se, že proti tomu ničeho namítati nebudete, a již napřed děkujeme za spolupůsobení ku zbudování onoho památníku, jenž bude důkazem úcty a vděčnosti k Piu IX., jakož i jistou a bezpečnou zárukou oné *pevné jednoty*, jejímž hlasatelem neunavným byl vždy nesmrtelný papež (Pius IX.), a jež tak účinně pomáhá vítěziti zájmům katolickým, zájmům to, jichž náš tisk má hájiti a jež má podporovati a rozšiřovati.« ⁸⁾

Dále bylo oznámeno, že jako stvrzenka zaslaného obnosu bude redakcím poslán oleografický obraz sv. Františka Sal., aby jím místnosti své vyzdobily. Jména časopisův a novin, jež připojí se ku podniku tomu, budou napsána na pergameně a budou odevzdána sv. Otci Lvu XIII. s následujícím nadpisem: »Ephemeridum scriptores catholici, qui anno C. a felici ortu Pii IX. Pont. Max. fidei, obsequium, pietatem omnem Leoni XIII. successori augusto studiosissime affirmant.« (Katoličtí spisovatelé časopisů, kteří r. 100., od šťastného narození

⁸⁾ »... argomento d'altissimo onore e pegno sempre più sicuro e terme di quella *stretta unione*, di cui l'immortale Pontefice era esortatore istancabile, e che si efficacemente conferisce al trionfo degli interessi cattolici, che la stampa medesima ha per missione di promuovere e difendere.«

Pia IX., papeže, věrnost, oddanost a úctu veškeru Lvu XIII., nástupci vznešenému nadšeně projevují).

Tím způsobem měla býti též sestavena statistika katolických novin a časopisů celého světa.

Tomuto pozvání a oznámení dostalo se nejvřelejšího ohlasu u listů katolických, zvláště italských. Tak »*Civiltà Cattolica*« píše ze dne 16. června 1891.: »Náš časopis, který za Pia IX. vznikl, milerád přidružuje se k podniku, jehož ujal se zasloužilý komitét Bolognský a redakce listu »*L'Unità Cattolica*«. A co nejdříve poslán bude náš obol jakožto příspěvek na umístění mosaikového obrazu sv. Františka Sal. u náhrobku Pia IX. na důkaz vděčnosti k tomuto papeži, že dal protektora katolickému tisku.«

La Squilla (v Římě) praví mimo jiné: »Památník ten bude pevným poutem bratrství, kteréž sviže morálně na jediném místě — u náhrobku Velikána všechen tisk katolický.«⁹⁾ V tomže smyslu podotýká *La Discussione* (v Neapoli): »(bude dán tím) příklad oné solidarity a jednoty myšlének, kteráž oduševňuje všechen katolický tisk.«¹⁰⁾ *L'Eco d'Italia* (v Janově) praví: »Mezi odznaky diecesí, měst, ústavů, spolků a privátních osobností nemohl zajisté scházeti odznak katolického tisku, jenž tak ležel na srdci nesmrtelnému Papeži (Piu IX.) a jenž takovou úlohu hrá ve hnutí katolickém.«

Podobným směrem psala »*La Voce della Verità*« (v Římě), »*L'Unione*« (v Bologni), »*La Lega Lombarda*« (v Miláně), »*Il Paese*« (v Perugii), »*L'Eco di Bergamo*«, »*La Difesa*« (v Benátkách), »*Il Berico*« (ve Vicenzi) a m. j. listy.

K návrhu tomu připojily se pak i časopisy cizí, z Francie, Španělska, Anglie, Holandska, Švýcar, z Ameriky a *nejvíce* z Rakouska (31). Z našich vlastí jsou v seznamu onom: Ordinariátní list Budějovický, Brněnský »Hlas« a v Rajhradě vycházející: »*Studien und Mittheilungen aus dem Benediktiner- und Cistercienser-Orden*.«

Návrh katolických žurnalistův a spisovatelů byl proveden na onom místě u náhrobku Pia IX., jež jsme již označili.

Naproti náhrobku Piovu (na téže čtvrté stěně) nade hlavními vchody do narthexu jsou tři obrazy.

Uprostřed znázorněn jest článek víry o Neposkvrněném Početí P. Marie. (Viz příl. obr. č. 11.) V zářivém nimbu stojí tu Panna Neporušená, »*amicta sole et lune sub pedibus ejus*« (oděná sluncem a měsíc pod nohama jejíma), jakož ji apoštol a evangelista sv. Jan viděl ve svém »Zjevení«. Kolem ní jsou andělé, z nichž někteří v údivu radostném na Marii pohlížejí, jiní chvály jí prozpěvují, jiní na nástroje hrají a dva Neposkvrněnou Pannu incensují. Na levo jest sv. Jan, (jehož jméno Pius IX. na křtu sv. byl obdržel), na pravo klečí Pius IX., jenž onen článek víry slavně prohlásil. Vedle sv. Jana jest archanděl Michael, jako přemožitel pyšných andělů a ochrance Církve, vedle Pia pak archanděl Gabriel, jako posel vyslaný k Neposkvrněné Panně. Obraz tento jest překrásný.

Na *pravo* od »*Immaculaty*« jest obraz (zatím jenom malba), znázorňující dokonalé podrobení se Církve dogmatické neomylnosti

⁹⁾ »... sarà un vincolo più stretto di fratellanza, che riunirà moralmente in un sol luogo, intorno alla tomba di un Grande, tutta la stampa cattolica.«

¹⁰⁾ »... esempio di quella solidarietà ed unità d'intendimenti, che anima tutta quanta la stampa cattolica.«

nástupce Kristova, již Pius IX. na sněmě Vatikánském za článek víry prohlásil. Před papežem sklánějí se uctivě hodnostáři veškeré hierarchie církevní, biskupové všech ritů — pastýři to zastupující celé stáde. Pius, jakožto »Pontifex Maximus« v pluviale, s tiarou na hlavě sedí na trůně; na klíně má knihu, pravou rukou drží nad ní klíče (odznak moci papežské: et tibi dabo claves regni coelorum — a tobě dám klíče království nebeského), levou rukou ukazuje na nápis knihy »Biblia sacra« — Písmo svaté: on má právo neomylně vykládati Písmo sv., on jest neomylným učitelem Církve sv.

Znamení jest seskupení biskupů kolem sv. Otce; též zajímavý jest výraz tváří některých hodnostářů. Španěl líbá papežovu štolu.

Jeden z biskupů, klečící před sv. Otcem s rukama sepjatýma, má — pokud se nám zdálo, podobu biskupa *Strossmayera*. Bylo-li tak v intenci umělcově, byla by to nárazka případná a správná. Jak totiž známo, Strossmayer byl toho názoru, že prohlášení článku víry o neomylnosti papežově na sněmě Vatikánském není *opportunní*, včasné. Když však článek přece prohlášen byl, on úplně se podrobil. Proto jest nesprávně a lživě, co někteří liberální spisovatelé píší, jako by totiž Strossmayer byl vůbec proti neomylnosti papežově.

Na obraze našem jest též nápis: »*Nescio erroris magistro episcoporum ordo obsequium, fidei.*« (Učiteli, jenž nezná bludu, biskupů sbor (řád) poddanost a věrnost).

Na *levo* od Immaculaty jest obraz, na němž znázorněna jest oddanost a láska národu k Piu IX., této vznešené oběti revoluce, jež učinila jej žebrákem a zajatcem.

Repraesentace národů všeho světa pokleká před papežem a podává mu stkvostné dary při oné vzácné a slavné příležitosti, když Pius IX., posud jediný ze 260 papežů, dožil se let Petrových v pontifikátě.

Z toho, co tu o obrazech kolem náhrobku Pia IX. pověděno, patrně, že mají buď spojitost s místem, kde Pius IX. odpočívá, anebo že se odnášejí k osobě Pia IX., k jeho životu a působení. Hodí se tedy všechny svou myšlénkou a také provedením k výzdobě velkolepého náhrobku Piova.

VII.

Nápisy u náhrobku Pia IX.

Nemalou ozdobou náhrobku Piova jsou též zajímavé a poučné *nápisy*, jež lze na rozmanitých místech pomníku toho čísti.

O nápisech na obrazech nebo u obrazů jsme se již zmínili.

Na sarkofagu jest onen prajednoduchý nápis, jež Pius IX. sám složil, a to v doslovném znění, jenom letopočty jsou vyplněny, totiž: »... žil roků 85, papežoval roků 31, měsíců 7, dní 22.«

Na nejspodnější části sarkofagu jest nápis: »Raphael Monaco La Valleta, Joannes Simeoni, Thedulfus Mertel, Cardinales Haeredes, posuerunt ex testamento.« (. . . kardinálové dědici, postavili podle závěti).

Na pilířích hlavních oblouků narthexu naproti hlavní stěně (viz na př. příl. obr. č. 9.) jsou dva delší nápisy, jež složil prof. kanovník Vinc. Tarozzi z Bologně. V duchaplných nápisech těch lapidárními rysy naznačen život a působnost Pia IX. Nápisy jsou latinské; podáme zde český překlad:

I. *Pius IX., před tím Jan Maria z rodu hrabat Mastai Ferreti, narodil se v Sinigaglii 13. května 1792. Roku 1819. byl vysvěcen na kněze, 4 roky potom odebral se jako auditor apoštolského nuncia do Chile. R. 1827. byl posvěcen na biskupa Spoletského, 1832. postoupil na biskupský stolec v Imole, r. 1840. byl jmenován pro své zásluky kardinálem, r. 1846. zvolen byl papežem. Jsa zároveň králem i otcem, počal vládu svou mírností a blahodárnými obnovami; následkem revoluce r. 1848. žil ve vyhnanství v Gaetě. Vrátiv se odtud vítězoslavně za 17 měsíců, pečoval ještě více o prospěch a zdar ve vědách a uměních, o obecné blaho v městech i na venkově; r. 1852. potěšil svou návštěvou všechny provincie; železnicemi a telegrafem usnadnil komunikaci; staral se všude o pokrok, zvelebení a ozdobu, zvláště v Římě. Když mu hanebným způsobem odňata největší část jeho státu, a pak stát celý jemu uloupen, dostalo se mu odevšad obhajců, darův a nespočetných důkazů lásky. Když Řím násilně mu vzat byl, neohjevoval se potom již veřejně, aby chránil své osoby a své důstojnosti, a bojoval za práva Církve až do blažené smrti své 7. února r. 1878.*

II. Papež Pius IX. r. 1854. slavným dekretem prohlásil za článek víry Neposkvrněné Početí P. Marie a konsekroval (vysvětil) basiliku Ostijskou (t. j. chrám sv. Pavla za hradbami na silnici vedoucí do Ostie). R. 1869. přese všechny obtíže časové svolal a po 8 měsících řídil všeobecný sněm Vatikánský, památný svým dogmatickým prohlášením neomylnosti papežovy. Jeho péčí rozličné bludy proti katolickému učení zajednou byly odsouzeny, víra katolická rozšířena, konkordáty s vladaři uzavřeny, mnoho biskupských a hierarchických sídel zřízeno, semináře obětavě založeny, svatyně stkvostně vyzdobeny, zbožnost roznícena. Za všeobecné radosti slavil památnou ročníci knížat apoštolských, svoje kněžské a biskupské jubileum a konečně neobyčejnou a ojedinělou slavnost — totiž, že dožil se Petrových let na stolci papežském (25), jež pak i přežil. Jeho mrtvola byla v noci na 13. července r. 1881. z Vatikánské basiliky sem přenesena za zbožného průvodu dobrých věřících a za hanebných násilností bezbožné luzy; tím jméno Pia IX. ještě více bylo zvelebeno a zůstane povždy v paměti katolického světa.

Na pilířích hlavního oblouku narthexu po stranách náhrobku jsou následující nápisy, složené od téhož prof. kan. Vinc. Tarozziho:

I.

PIVS - IX - PONT - MAX
 TESTAMENTO - IVSSIT
 CORPVS - SVVM - IN - HAC - BASIL - CONDI
 SVB - IPSO - ARCV
 QVI - CONTRA - EST - LAPIDEM
 SANQVINE - LAVRENTII
 LEVITAE - SANCTISSIMI - INVICTI
 CONSECRATVM
 EA - MONVMENTI - LEGE
 VT - PRO - INSIGNI - GENTILICIO
 CALVARIA - EXSTARET
 CVM - SCRIPTO - A - SE - TITVLO
 IMPENSA - PRAEFINITA
 AD - SCVTAT - NVMMOS - CCCC.

(Pius IX., papež, v závěti naporučil, aby tělo jeho v této basilice pochováno bylo pod samým obloukem, jenž jest naproti kameni krví přesvatého Vavřince Levity posvěcenému, s tím rozkazem, aby na náhrobku místo znaku rodinného byla umrlčí hlava, s nápisem, ježž on sám složil; určil náklad na náhrobek svůj 400 scudů.)

II.

GENTES - CATHOLICAE
 MEMORIAM
 PII - IX - PONT - MAX
 HONORE - MERITO - ET - GRATIA
 PROSECVTAE
 LOCVM - SEPVLCRI - EIVS
 OMNI - ARTE - EXCOLENDVM
 COLLATIS - PECVNIIIS
 CVRAVERE
 LEO - XIII - SVCCESOR
 PRAECONIIS - VIRTVTVM
 CIRCVM - INSCRIPTIS
 AVGVSTIOREM - FECIT
 OPVS - ABSOLVTVM - A - MDCCCLXXXVIII.

(Národové katoličtí, z úcty zasloužené a z lásky ku Piu IX. místo náhrobku jeho, složivše peníze, dali co nejmělečtěji vyzdobiti; Lev XIII. nástupce, dav kolem *napsati chvály jeho ctností*, místo to ještě více zvelebil. Dílo dokonáno r. 1888.)

Udán-li v tomto nápise rok dokončení pomníku 1888., stalo se to ne tak na základě skutečnosti, jako spíše dle přání, aby náhrobek Piův toho roku byl dokončen. Mimo to zaznamenán zde rok ten na památku, že to byl rok *kněžského jubilea* sv. Otce Lva XIII.

Náhrobek Piův byl ovšem r. 1888. ve hlavních věcech hotov, ale v podrobnostech — nikoliv, a není posud hotov.

Nápis Lva XIII., o němž se v posledním nápise děje zmínka (»praeconiis virtutum circumscriptionis« — dav kolem napsati chválu jeho ctností), jest pod římsou vrchního pásu stěny hlavní a pobočních stěn a v ozdobném pruhu lemuje shora pás znakový. (Viz příl. obr. č. 3.) Slova nápisu toho jsou úryvkem I. allokuce Lva XIII., v níž sv. Otec mluvil ke sboru kardinálskému o Piu IX. Zní pak nápis ten takto:

*»Virtutum suarum splendore apostolicam sedem illustravit,
 Universam Ecclesiam amore et admiratione sui implevit,
 Pro veritate et iustitia invicto semper animo certavit,
 Magnis laboribus in christiana republica administranda
 est in exemplum perfunctus.«*

Leskem svých ctností apoštolský stolec ozářil,
 Veškeru Církev láskou a obdivem roznítil,
 Za pravdu a spravedlnost nezdolnou vždy bojoval myslí,
 Veliké námahy v řízení křesťanstva vzorně překonal.

VIII.

Architekt a výtvarní umělci pomníku Pia IX.

Jméno architekta pomníku Piova jmenovali jsme tu již několikráte. Záhodno však více o něm pověditi.

Rafael Cattaneo, z rodu šlechtického, narodil se 18. ledna r. 1861. v Lendinaře (město v severní Itálii). Šlechtičtí rodiče jeho byli velmi zbožní.

Rafaelovi bylo sotva 15 let, když absolvoval již s výtečným prospěchem gymnasium (rozumí se dle učebního plánu italského šest tříd gymnasijských, po nichž přijde lyceum). Již jako mladý student miloval vášnivě umění. Sám od sebe, jako autodidakt, naučil se kresliti a podal na královském ústavě krásných umění v Benátkách takové důkazy své vynalezavosti a dovednosti, že rodiče jeho r. 1877. odhodlali se přestěhovati do Benátek, aby Rafael mohl pravidelně navštěvovati přednášky na onom královském ústavě. Zde činil takové pokroky, že během tří let obdržel osm cen v architektuře, ornamentice a perspektivě a po druhém studijním roce jmenován byl asistentem profesury dějin umění na onom král. ústavě krásných umění v Benátkách.

Cattaneo pěstoval totiž nejen studium kresby, nýbrž zabýval se též horlivě studiem archaeologie a zvláště studiem italského umění stavitelského. Ovocem těchto studií a dokladem jeho vzdělání a kritického talentu jsou jeho velkolepá díla, jež mu získala uznání i cizích učenců. Jsou to dva spisy: *«Ricerche storico-critiche sull' Architettura in Italia dal secolo VI al Mille circa»*. (Výzkumy historicko-kritické o umění stavitelském v Itálii od VI.—XI. století) a pak: *«Storia architettonica della Basilica di S. Marco»* (Dějiny stavby basiliky sv. Marka — v Benátkách).

Benátky, jež právem se nazývají *«l'ambiente più artistico d'Europa»* (domovem umění evropského), poskytly Cattaneovi hojně příležitosti rozpoznati na vzácných starožitnostech a na místních výtvorech uměleckých ony tajemné cesty, po nichž umění středověké dospělo své výše. Na onom bohatém dědictví pomníků slohů nejrozmanitějších Cattaneo podnikal svá bádání, své srovnávací studie, své zkumy a vývody, jichž pak použil v oněch dvou velikých spisech, jakož i v několika monografiích, jež zvláště v Německu horlivě byly hledány a překládány, zatím co v Itálii budily podiv duchů v oboru tomto vynikajících, jako byl Sacconi, Boito.

Při všem svém vědění, při vši genialní dovednosti, při vši slávě své Cattaneo zachoval vždy prostotu života a zůstal vždy — upřímným a neohroženým katolíkem. Zkusil za to ovšem nemálo trpkosti, on však snášel vše s myslí nezlomnou a oddaností právě křesťanskou.

Jistý benátský časopis, který dojista nesdílel se o náboženské zásady Cattaneovy, napsal o jeho díle *«Ricerche storiche...»* následující chválu: *«È storia vera; opera di osservazione diretta, leale, acuta; di confronti e di deduzioni documentate nel modo più convincente... Nelle ricerche sui secoli più oscuri i tedeschi parevano dominar sovrani; ma i vastissimi studi del Cattaneo provano il contrario.»* (Jsou to dějiny pravdivé; dílo, jež povstalo z bezprostředního, poctivého a bystrého pozorování a jež má srovnání a vývody opírající

se o doklady úplně přesvědčující . . . Ve výzkumech o nejtemnějších stoletích osobovali si, jak se zdálo, Němci suverenity, ale důkladné a obšírné studie Cattaneovy dokazují opak).

A skutečně lze tvrditi, že ze všech italských i cizích děl, jež pojednávají o umění oněch století, dílo Cattaneovo jest nejpoučnější a nejzdařilejší nynějšího století. Samo o sobě poskytuje dílo to každému, kdo s užitkem chce umění studovati a svědomitě o něm psáti, výtečný vzor metody — jak ve vzpytu samém, tak i v podání výzkumů.

Vrcholem architekt. prací Cattaneových jest kostel v Trevisu a pak ovšem *narthex* v basilice sv. Vavřince za hradbami v Římě — čili pomník Pia IX., dílo tak velikého theoretického i praktického významu, že netřeba uváděti žádných jiných dokladů Cattaneovy umělecké intelligence a dovednosti.

Cattaneo zabýval se uměním církevním se zvláštní zálibou jednak proto, že jeho přirozená náklonnost a šlechetná mysl k tomu jej vedla, jednak, že byl mu v tom pobídkou učený a zbožný Minorita P. Senner.

Zel jen — že Cattaneo tak záhy *zemřel*. Dne 6. prosince r. 1889. skonal v Benátkách, ve své druhé domovině, po krátké nemoci. Bylo mu 28 let. Umění a věda viděly v něm hasnouti jednu ze svých nejzářivějších hvězd.

Při všem křiklounském lázení »italstván« (italianità) — jediný papež Lev XIII. uznal a ocenil velikého ducha a schopnosti i zásluhy Cattaneovy, vyznamenav jej, jak jsme již jinde pověděli, nejprve křížem řádu sv. Silvestra a potom kommandérským křížem řádu Piova.

Rafael Cattaneo byl příkladem, jak *umění* a *náboženství* harmonicky se doplňují a šlechtí, a vzájemně si pomáhají ducha lidského povznášeti k výšinám ideálním . . .

* * *

Architektu Cattaneovi podařilo se najíti pro pomník Pia IX. několik výtečných umělců výtvarných, kteří co nejpřesněji jeho nádherné kresby provedli mramorem a mosaikou. Zvláštní zmínky zasluhují hlavně tito umělci:

Pietro Longo, sochař z Benátek — shotovil *sarkofag* Pia IX., dále ornamentikovou římsu nad napodobenými tapetami se znaky na třech stěnách *narthexu*, kapitely a pilíře pěti vchodů, hlavice a rámce oněch nápisů na pilířích obloukových.

David Venturi a syn, sochaři z Bologně, provedli mimo jiné — celé mramorové vykládání *narthexu* (spodní pás stěn).

Gobbo a Moro-Lin, umělci mosaiky z Benátek, provedli mosaikové ozdoby na podlaze *narthexu*.

La Società Musiva Veneziana (Společnost pro práce mosaikové v Benátkách) provedla mimo jiné všechny »tapety« pro znaky, jakož i výzdobu pěti polí stropu.

L'Officina di Mosaico Sacro nell' Istituto di Gesù Bambino delle signore Silvestri in Venezia. (Výrobná posvátných mosaik v ústavě u Jezulátka paní Silvestri v Benátkách) — provedla mimo jiné hlavně výzdoby stěny vchodové v tom poli, v němž nalézají se medaillony sv. Alfonsa Lig. a sv. Františka Sal.

Menší práce dodali: Pierozzi, Anfossi (z Říma) a »Fonderia Pignone« z Florencie.

IX.

D o s l o v.

Dílo pomníku Pia IX. jest sice z hruba hotovo. Ale schází ještě nemálo žádoucích podrobností, jakož i konečné provedení několika částí důležitých; na př. některé ze jmenovaných obrazů nejsou ještě provedeny mosaikou; posud zastupuje jejich místo *malba*. Též růžice pro znaky nejsou posud všechny vyplněny.

A nelze dokončiti věcí těch, poněvadž není dosti — peněz. Posavadní nádherná a v pravdě umělecká práce vyžadovala obnosů velikých, které ovšem nebyly vydány nadarmo. Na dokončení podniku tak vzácného sbírají se posud příspěvky. Nuže, kdo může, ať přispěje dárkem sebe menším!

Zvláště bylo by žádoucí, aby aspoň některé z těch růžic mosaikových vyplněny byly znaky z našich zemí. *Vlaši* vykonali zajisté pro podnik ten velmi mnoho. Ale papež jako byl Pius IX., tento papež — mučenník pro práva Církve, zasluhuje, by mu vzdána byla čestná památka nejen od národa Vlašského, nýbrž ode všech národů katolických.

Naše vlast Českomoravská vykonala pro pomník tak významný a krásný posud málo, — snad proto, že nebylo naň dosti upozorňováno. Příkladem povzbuzujícím mohly by nám býti ony nejdálnější kraje světové — republiky Americké, státy Asijské, kraje Africké i Australské, jež zastoupeny jsou čestně u náhrobku Piova.

Pomník Pia IX. nemá býti jen krásnou vzpomínkou ctitelů zvěčnělého papeže, nýbrž i důstojným protestem všech, kdož zavrhuji nynější hanebné pronásledování spásné Církve Kristovy a papežství.

Jest to dílo lásky a vděčnosti a dětinné úcty k papeži, který přes třicet let řídil křesťanstvo, který pevně a statně odrážel ustavičné útoky bludu a revoluce a který se zájmy Církve hájil též zájmů civilisovaných národů. Pius IX. skutečně

»leskem svých ctností apoštolský stolec ozářil,
veškeru církev láskou a obdivem roznítil,
za pravdu a spravedlnost nezdolnou vždy bojoval myslí,
veliké námahy v řízení křesťanstva vzorně překonal.« (Lev XIII.)

Zdaliž takový papež nezasluhuje, by památka jeho uctěna byla co nejdůstojněji?

A uctění památky té nejlépe provede každý tím, přispěje-li, pokud mu možno, na dokončení jeho náhrobku ve chrámě sv. Vavřince za hradbami v Římě.

Sluší též na paměti míti uvedená již slova kardinála Rampolly: »Sv. Otci Lvovi XIII. líbí se velice každý projev úcty, jež vzdává se tak výtečnému papeži, jako byl jeho předchůdce; a ti, kteří se přičiňují, aby úcta ta jemu byla prokazována, těšiti se mohou zvláštní přízni Sv. Otce.«

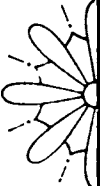
Zdaliž nemají slova ta býti pobídkou ku podpoře podniku tak krásného a významného, jako jest náhrobek Pia IX.?

A zvláště náš národ česko-moravský, jenž znám jest svojí zbožností a zvláště úctou Marianskou, neměl by zůstatí pozadu, když

jedná se o uctění památky papeže, jenž byl tak vroucím ctitelem Panny Marie a jenž prohlásil za článek víry »Neposkvrněné Početí Bl. Panny Marie«. Odtud nazývají jej Vlaši »Pontefice della Immacolata« — »Papež Neposkvrněného Početí Panny Marie.« ¹¹⁾

¹¹⁾ Pisatel tohoto popisu jest od hraběte *Acquaderiho*, jakožto předsedy výkonného komitétu pro zbudování pomníku Pia IX., jmenován *zástupcem* komitétu »Díla náhrobku Pia IX.« pro Čechy a Moravu. Jest tedy splnomocněn přijímati příspěvky ve prospěch podniku toho. Laskavé příspěvky mohou tedy posílány býti na jeho adresu: Alojs *Kolisek*, Ivančice u Brna. Anebo mohou býti posílány přímo do Italie na adresu: Al Sig. Conte Dr. *Giovanni Acquaderni*, Bologna, Via Mazzini N. 94. Italia.

CYRILLO-METHODĚJSKÁ KNIHTISKÁRNA A NAKLADATELSTVÍ
V. KOTRBA V PRAZE.

